

19.3.2025

EOAK/4527/2024

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijät: Esittelijäneuvos Anu Rita kohdat 1–2 ja 4–9 ja Esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä kohta 3

TARKASTUS: HELSINGIN VANKILAN TARKASTUS ALAIKÄISTEN VANKIEN JA TUTKINTAVANKIEN OSALTA 9.9.2024

Tarkastusajankohta

9.9.2024

Osallistajat oikeusasiamiehen kansliasta

esittelijäneuvos Anu Rita

esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä

Osallistajat tarkastuskohteesta

Helsingin rikosseuraamuskeskuksen johtaja

Helsingin vankilan yksikönpäällikkö

Vankilan alaikäisten osastojen toiminnoista vastaava apulaisjohtaja

Opinto-ohjaaja

Kaksi erityisohjaajaa

Osastojen henkilökuntaa

Lisäksi tarkastuksella tavattiin:

Helsingin kaupungin Naulakallion peruskoulun erityisopettaja

Kaksi Live-ammattiopiston opettajaa

Tarkastuksen tyyppi

OPCAT

1 YLEISTÄ

Tarkastus tehtiin apulaisoikeusasiamies Mikko Sarjan (AOA) määräyksestä.

Tarkastuksen tarkoitus oli erityisesti selvittää suljetussa laitoksessa olevien lasten perusopetuksen ja muun oppivelvollisuuskoulutuksen järjestämistä (**jakso 3**). Samalla arvioitiin alaikäisten tutkintavankien ja vankien muuta kohtelua ja olosuhteita (**jakso 4**).

Pääasialliset tarkastushavainnot ja AOA:n kannanotot tiivistettyinä löytyvät tarkastuspöytäkirjan lopusta **jaksoista 7**.

Tämän tarkastuksen jälkeen, 8.–9. ja 11.10.2024, tehtiin tarkastus, joka kohdistui koko Helsingin vankilaan ([EOAK/4594/2024](#)). Tuolloin saatiin vielä lisää tietoa myös alaikäisten tutkintavankien ja vankien tilanteesta. Nämä tiedot on otettu huomioon tässä pöytäkirjassa.

Alaikäisten vankien opetusta ja koulutusta on aiemmin käsitelty apulaisoikeusasiamies Sarjan päätöksessä ([EOAK/4947/2022](#), 20.5.2024, ks. jäljempänä jakso 3).

Alaikäisten vankien ja tutkintavankien kohtelua on arvioitu aiemmin muun muassa koko Rikosseuraamuslaitosta koskeneessa apulaisoikeusasiamies Pasi Pölösen päätöksessä ([EOAK/4760/2020](#), päätös 23.3.2022), jossa pääpaino oli alaikäisten sijoittamisella erilleen aikuisista vangeista. Tällä hetkellä vireillä on avolaitoskelpoisten alaikäisten vankien sijoittamista koskeva oma aloite (EOAK/1178/2023). Lisäksi Vantaan vankilaan huhtikuussa 2024 tehdystä tarkastuksesta laadittu pöytäkirja sisältää alaikäisiä tutkintavankeja koskevia havaintoja ([EOAK/1492/2024](#), jakso 2.1.4).

Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja teki 22.11.2021 päätöksen (dnro 12/280/2021) vankipaikkojen valtakunnallisesta jakautumisesta. Päätöksessä oli kyse osastojen perustamisesta tietyille vankiryhmille, muun muassa alaikäisille. Tähän päätökseen ja vankilan järjestyssääntöön perustuen Helsingin vankilassa on alaikäisille pojille neljäpaikkainen **vankeusvankiosasto (B13)** ja kuusipaikkainen **tutkintavankiosasto (E12)**.

Tarkastuksen aikaan osastolla B13 oli kolme alaikäistä vankeusvankia. Osastolla ollut neljäs vanki siirtyi tarkastuspäivän aamuna toiseen vankilaan. Osastolla E12 oli tarkastuspäivänä neljä alaikäistä tutkintavankia. Lokakuussa 2024, koko vankilaan kohdistuneen tarkastuksen aikana osaston B13 vankipaikat (4 paikkaa) olivat täynnä ja osastolla E12 (6 paikkaa) oli viisi alaikäistä tutkintavankia. Lisäksi alaikäisten tutkintavankien osastolle oli lokakuussa sijoitettuna myös täysi-ikäisiä, rangaistusta suorittavia vankeja.

Helsingin vankilalle varattiin tilaisuus kommentoida pöytäkirjaluonnosta. Vastauksena kommenttipyyntöön vankila toimitti 24.2.2025 laajasti lisätietoja toimenpiteistä ja ajantasaisesta tilanteesta. Nämä on tarpeellisin osin lisätty pöytäkirjan tekstiin.

2 AINEISTO

Ennakolta oli pyydetty tietoja alaikäisten osastosijoittelusta, opiskelumahdollisuuksista, alaikäisten osastoille sijoitetusta henkilökunnasta sekä muutoinkin alaikäisten nykytilanteesta vankilassa. Ennakkotietopyyntö ja saadut tiedot on liitetty tarkastuksen asiakirja-aineistoon, kuten myös tarkastuksen aikana tai sen jälkeen saadut osastojen B13 ja E12 viikko-ohjelmat (kumpikin voimassa 2.9.2024 alkaen), tietoja osastoilla tarkastusajankohtana olleista alaikäisistä, lisätietoja perusopetusikäisten opetuksesta, vankilaopetuksen prosessikuvaus sekä 15–17-vuotiaille vankilassa järjestettävän perusopetuksen ajankohdat.

Käytettävissä oli myös Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikön Helsingin vankilaan 21.–23.11.2023 tekemän tarkastuksen pöytäkirja (RISE/4509/2023).

Tarkastuksen aikana keskusteltiin kolmen vankeusvankien osastolle sijoitetun alaikäisen kanssa. Kukaan tutkintavankiosastolle sijoitetuista ei halunnut kahdenkeskiseen keskusteluun tarkastajien kanssa, mutta he kertoivat näkemyksiään heitä osaston tiloissa yhteisesti tavattaessa.

Tietoja saatiin myös keskusteltaessa edellä kohdassa 'osallistujat' mainittujen virkamiesten ja opetushenkilöstön kanssa.

Koko vankilaan kohdistuneen tarkastuksen aikana, 11.10.2024, tarkastajat kuuluivat kahdenkeskisesti vielä yhtä alaikäistä tutkintavankia osastolla E12. Lisäksi vankilan tiloja lokakuussa 2024 tarkastettaessa kuultiin ulkoilussa ja osastoilla tavattujen alaikäisten näkemyksiä.

Osasta keskusteluja on laadittu erilliset muistiot. Tarkastajien kanssa käydyissä kahdenkeskisissä keskusteluissa¹ saatuja tietoja käytetään vain keskustelijan luvalla tai yleisellä tasolla tilannetta vankilassa kuvailtaessa.

Koko vankilaa koskevan tarkastuksen yhteydessä saatiin tiedot myös osastoille B13 (8.10.2024) ja E12 (8.10.2024 ja 11.10.2024) sijoitetuina olleista vangeista ja tutkintavangeista. Myös nämä on liitetty tämän tarkastuksen asiakirja-aineistoon.

¹ Keskustelut ovat eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 5 §:n 2 momentin nojalla luottamuksellisia ja niistä laaditut muistiot salassa pidettäviä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella

Rikosseuraamuslaitokselta saatiin pyynnöstä tarkastuksen jälkeen, 8.11.2024, alaikäisten (15–17 v.) ja nuorten (18–20 v.) osastojen valtakunnallinen palvelukartta (3.1.2024). Palvelukartta on tämän pöytäkirjan liitteenä. Helsingin vankila toimitti 24.2.2025 prosessikuvauksen koskien 17-vuotta täyttäneiden opetusta Helsingin vankilassa (laadittu 11.12.2024).

Pöytäkirjan liitteenä on myös oikeusohjeita ja suosituksia, joita tässä pöytäkirjassa mainittujen lisäksi sovelletaan alaikäisiin vankeihin ja tutkintavankeihin.

3 OPPIVELVOLLISUUDEN SUORITTAMINEN

3.1 Tarkastuksen tausta ja asian aiemmat vaiheet

Päätöksessään (20.5.2024, [EOAK/4947/2022](#))² AOA esitti huolensa puutteista alaikäisten vankien opetuksen ja koulutuksen järjestämisessä sekä heidän yhdenvertaisten oikeuksiensa turvaamisessa. Huomioiden asian merkityksellisyys lasten oikeuksien toteutumisen kannalta AOA päätti edelleen tutkia asiaa omasta aloitteestaan (EOAK/2971/2024) selvittämällä, miten alaikäisten vankien opetus ja koulutus on tällä hetkellä järjestetty ja turvattu Helsingin ja Vantaan vankiloissa. Vireillä olevassa asiassa on marraskuussa 2024 saatu selvitykset Vantaan ja Helsingin kaupungeilta.

Asiaa on selvitetty lisäksi AOA:n määräämällä tarkastuksella Vantaan vankilassa (22.4.2024, [EOAK/1492/2024](#)) sekä osin myös AOA:n tarkastuskäynnillä Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimialalla (16.4.2024, EOAK/886/2024).

3.2 Alaikäisten vankien oppivelvollisuuskoulutuksen järjestäminen vankilassa

Tässä kohdassa esitetyt havainnot perustuvat vankilan toimittamiin asiakirjoihin, tarkastuskäynnin aikana käytyihin keskusteluihin sekä vankilan 24.02.2025 toimittamiin lisätietoihin.

² Ks. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/4947/2022>. Päätöksestä ilmenevät myös asian arvioinnissa keskeiset oikeusohjeet. Päätöksen johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) ilmoitti (18.12.2024) ohjeistaneensa toisen asteen koulutuksen järjestäjiä mm. alaikäisten vankien lasten mahdollisuudesta koulunkäyntiin ja opiskeluun. Se ilmoitti myös asettavansa yhdessä oikeusministeriön kanssa yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on mm. kehittää vankilaopetuksena järjestettävää toisen asteen koulutusta.

3.2.1 Alle 17-vuotiaiden perusopetus (ns. lasten perusopetus)

Perusopetuksen järjestää vankilan sijaintikunta Helsinki (kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, jälj. Kasko). Lasten perusopetuksesta vastaa Naulakallion peruskoulu, josta on osoitettu vankilaopetukseen erikseen määrätty erityisopettaja. Opettajan opetusvelvollisuus on 22 tuntia viikossa. Opettaja piti oppilaskohtaista tuntimäärää riittävänä ottaen yleisesti huomioon oppilaiden mahdolliset kuntoutukselliset tavoitteet. Tuntimäärä jaetaan vankilassa olevien 15–16-vuotiaiden kesken, joko yksilöllisesti tai osastokohtaisesti pienryhmiin. Lähtökohtaisesti opetus jaetaan alaikäisten tutkintavankien osaston ja alaikäisten vankeusvankien osaston kesken tasapuolisesti huomioiden myös vankien kulloinenkin määrä. Vankimäärä vaikuttaa siis suoraan kunkin nuoren saamaan yksilöopetuksen määrään. Tuntimäärän pienuuden vuoksi kaikille oppilaille on tehty päätökset erityisistä opetusjärjestelyistä. Opiskeluhuollon psykologi voi tehdä mahdolliset oppimisen tuen järjestämiseen liittyvät tutkimukset tai kartoitukset.

Kouluvartija saattaa nuoret osaston ja opetustilojen välillä; yhteistyö sujuu hyvin ja koulupäivät alkavat nyt ajallaan. Tarkastusmateriaaleihin sisältyvä kaupungin laatima prosessikuvaus vankilassa olevien [alle 17-vuotiaiden] perusopetusikäisten opetuksesta vaikutti asianmukaiselta.

3.2.2 17-vuotta täyttäneiden perusopetus

Tarkastuksen aikana keskusteluissa nousi esille huoli niistä 17 vuotta täyttäneistä oppivelvollisista, joiden perusopetuksen suorittaminen on vielä kesken. Kaupunki oli kategorisesti linjannut, etteivät nämä nuoret voi jatkaa ns. lasten perusopetuksessa (ja samalla vankilassa toimivan erityisopettajan opetuksessa) siinäkään tapauksessa, että perusopetuksen oppimäärää ei ole paljoakaan jäljellä.

Tarkastushetkellä 17 vuotta täyttäneiden perusopetuksen järjestäminen oli ”auki”; vankilassa oleville 17-vuotiaille oli pyritty räätälöimään koulunkäyntimahdollisuuksia erikseen ja vankila oli käynyt neuvotteluja kaupungin Konepajan lukion mahdollisuudesta järjestää heille perusopetusta. Yksi tässä tilanteessa oleva nuori oli tarkastushetkellä täysin vailla opetusta.

Saatujen tietojen mukaan sellaisen 17 vuotta täyttäneen vangin kohdalla, jolla perusopetuksen oppimäärän suorittaminen on kesken, ei myöskään ollut olemassa prosessikuvausta vankilan ja kaupungin väliltä. Konepajan koulun kanssa oli asiasta edelleen neuvoteltu 10.9.2024, jotta toiminta saataisiin käynnistymään.

Vankilan helmikuussa 2025 toimittamien lisätietojen mukaan Helsingin kaupunki oli palkannut Konepajan lukioon erityisopettajan, jonka työaika on osittain osoitettu vankien perusopetukseen 17-vuotta täyttäneiden osalta. Erityisopettaja oli aloittanut työnsä vankilalla kevätlukukauden 2025 alusta lukien. Kaskon kanssa oli myös sittemmin laadittu prosessikuvaus 17-vuotta täyttäneiden opetuksesta ("Vankilassa olevien oppivelvollisten opetukseen ohjausprosessi").

3.2.3 Oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksen jälkeen

Tarkastuksella saatujen tietojen mukaan syyskuun 2024 alusta lukien Live-säätiön ylläpitämä Live-ammattiopisto oli ryhtynyt järjestämään tutkintokoulutukseen valmentavaa koulusta (TUVA).³ Lähiopetusta oli kahtena päivänä viikossa pyrkien mahdollisuuksien mukaan pienryhmäopetukseen. Haasteena ovat pienet opetusresurssit sekä vankilan asettamat rajoitteet, kun vangit eivät voi olla samassa tilassa. Opiskelijat otetaan Live-ammattiopiston TUVA-opiskelijoiksi. Puutteena tuotiin esiin, etteivät opiskelijat voi asioida Oma Opintopolku -palvelussa ja tarkastella siellä omia koulutustietojaan.

Tarkastuksella saatujen tietojen perusteella Helsingin vankilassa oleville oppivelvollisille ei järjestetä ammatillista koulutusta (ammatillisia tutkinnon osia). Live-ammattiopiston TUVA-koulutuksessa alaikäiset vangit suorittivat ammatillisen koulutuksen yhteisiä tutkinnon osia. Kaupungin aikuislukio oli järjestänyt vangeille lukion aineopintoja. Tarkastusajankohtana kukaan oppivelvollisista ei suorittanut lukio-opintoja.

Helmikuussa 2025 saatujen lisätietojen mukaan vankilassa on mahdollista suositaa oppivelvollisuutta perusopetuksen jälkeen Konepajan lukiossa sekä ammattiopisto Liven TUVA-koulutuksessa, jossa on mahdollista suorittaa ammatillisen koulutuksen tutkinnon yhteisiä tutkinnon osia.

Edelleen lisätietojen mukaan Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda tuottaa [aikuisille vangeille] Helsingin vankilaan ammatillista koulutusta kolmelta alalta: ravintola-catering, logistiikka ja pintakäsittely. Pintakäsittely ja logistiikka olivat toimineet vankilassa suunnitellusti syksyn 2024 aikana. Ravintola-catering oli ollut tarkastuksen ajankohtana tauolla. Helmikuussa 2025 myös ravintola-catering-alan koulutusohjelma oli käynnistynyt Helsingin vankilassa tauon jälkeen.

³ Helsingin kaupungilta 22.1.2025 saatujen tietojen mukaan TUVA-koulutusta järjestetään kaupungin ja Live-säätiön puitesopimuksella. Säätiön järjestämisluvassa ei OKM:sta saatujen tietojen perusteella ole annettu vankilaopetuksen tehtävää.

3.2.4 Muuta

Kaikki edellä mainitut opinnot toteutuvat vankilassa lähiopetuksena. Oppilaitosten opettajien lisäksi vankilassa vierailee myös Siltavalmennuksen oppimisvalmentaja, jonka työaika kohdentuu alaikäisiin vankeus- ja tutkintavankeihin. Oppimisvalmentajan työpanos on erillisen hankkeen kautta tuleva lisäresurssi. Siltavalmennuksen oppimisvalmentajan avulla alaikäisillä oli mahdollisuus saada tukea muun muassa koulutehtäviin.

Siltavalmennuksen työntekijän yksilöohjaus (kerran viikossa 3 tunnin ajan) oli jaettu kolmelle alaikäiselle, jotka valikoituneet tuen tarpeen mukaan sekä niille, joilla varsinaista opetusta oli vähiten. Aikaisemmin vielä keväällä 2024 tarjolla oli ollut yksilöohjausten lisäksi myös ryhmätoimintaa, joka oli koettu hyväksi lisäksi oppimisvalmennukseen.

Vankilassa toimii kaksi opinto-ohjaajaa. Lasten perusopetuksen ja yhteistyön Naulakallion koulun kanssa koettiin sujuvan hyvin. Opetusresurssien vähäisyyden lisäksi nousi esille se, että koulutuksen järjestäjien pitäisi pystyä sopeutumaan vankien vaihtuvuuteen. Haasteeksi koettiin myös tiedonsiirron rajoitukset ja epäselvyydet; opettaja ei tiedä vangeista mitään, vankilan opinto-ohjaajat eivät saa käyttöönsä mitään pedagogisia asiakirjoja, eikä vankila voi saada Wilma -tunnuksia käyttöönsä. Ohjeistusta näistä asioista kaivattiin.

Helsingin vankila toi tarkastuksen jälkeen toimitetuissa kommentteissa vielä esille, että oppivelvollisuuden järjestämisen suhteen tilanne muuttuu jatkuvasti myös alaikäisten vankeusvankien osalta, koska kulloinkin vankilassa olevien alaikäisten tutkintavankien määrällä on vaikutusta myös alaikäisille vankeusvangeille kohdentuvaan opetukseen. Syksyn 2024 aikana Naulakallion peruskoulun opettaja joutui esimerkiksi tekemään uusia lukujärjestyksiä noin kahden viikon välein, koska vankimäärässä/vankien tilanteissa tapahtui muutoksia. Nämä vaikuttavat aina myös osaston toiminnan suunnitteluun ja viikko-ohjelmaan.

Vankilan mukaan alaikäisten vankien toisistaan poikkeavat lukujärjestykset, joiden yhteensovittamiseksi vankilassa ei ole toistaiseksi löydetty ratkaisua, aiheuttavat vankilan näkökulmasta erityisen haasteen. Vankien käydessä eri opetuksessa (lasten perusopetus, aikuisten perusopetus, TUVA, lukio) kaikilla on yksilöllinen lukujärjestys ja toisistaan poikkeavat aikataulut, jolloin osaston yhteisen toiminnan järjestämisen aikatauluttamisessa on haasteita päiväsaikaan.

3.2.5 Yhteenveto

Tarkastuksen tarkoituksena oli saada ajantasaista tietoa alaikäisten vankien sivistyksellisten oikeuksien ja oppivelvollisuuden toteutumisesta.

Saatuja tietoja tullaan arvioimaan kokonaisuutena vireillä olevan oman aloitteen (EOAK/2971/2024) käsittelyn yhteydessä.

Tässä yhteydessä AOA kuitenkin totesi pitävänsä myönteisenä vaikutelmaa siitä, että vankilassa koettiin yhteistyön lasten perusopetuksen osalta sujuvan hyvin järjestämisvastuussa olevan kaupungin kanssa.

Käytännössä käytössä olevalla oppilaskohtaisella viikoittaisella tuntimäärällä opetusta ei ole ilmeisestikään mahdollista järjestää esimerkiksi tuntijakoasetuksen mukaan. Perusopetuslain 18 § ei myöskään tunnista opetuksen järjestäjän resursseja perusteeksi järjestää oppilaan opiskelu toisin kuin perusopetuslaissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään.

AOA totesi myös yleisesti, että niiden 17-vuotta täyttäneiden vankien, joiden perusopetus on vielä kesken, tilanne vaikutti tarkastushetkellä huolta herättävältä.

Oppivelvollisuuslain 4 §:n perusteella oppivelvollisuutta voi perusopetuksen suorittamisvelvollisuuden jälkeen suorittaa myös perusopetuslain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettussa ns. lasten perusopetuksessa. Säännös ei muodosta oppivelvolliselle subjektiivista oikeutta jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista lasten perusopetuksessa eikä myöskään opetuksen järjestäjälle velvoitetta järjestää edellä mainitun iän täyttäneille oppivelvollisille lasten perusopetusta. Lasten perusopetuksessa jatkamisen tulee olla poikkeuksellista ja sitä tulee käyttää vain silloin, kun se on oppivelvolliselle soveltuvin oppivelvollisuuden suorittamismuoto (HE 54/2022 vp).

AOA piti sivistysvaliokunnan (SiVM 7/2022 vp) tavoin välttämättömänä, että ohjauksen yhteydessä perusopetuksen järjestäjä harkitsee aina tapauskohtaisesti myös sitä, onko lasten perusopetuksessa jatkaminen oppivelvolliselle paras vaihtoehto ottaen huomioon oppilaan kokonaistilanne ja erityisen tuen tarve. Päätös siitä, suoritetaanko oppivelvollisuutta lasten perusopetuksessa vai aikuisten perusopetuksessa, tulee tehdä oppivelvollisen edun eikä rahoituksen perusteella.

AOA:n mukaan on myönteistä, että yli 17-täyttäneiden oppivelvollisten tilanne vaikuttaisi kohentuneen tarkastuksen jälkeen⁴.

Alaikäisen vankien TUVA-koulutuksen opetusmäärä oli vähäinen eikä tarkastuksella ilmennyt, että vankilassa olisi mahdollisuutta ammatillisten tutkinnon osien suorittamiseen.

⁴ Myös Helsingin kaupungilta 25.2.2025 saatujen tietojen mukaan kaupunki on palkannut laaja-alaisen erityisopettajan oppivelvollisten opetukseen ja opetuksen järjestämisen koordinoointiin. Käytännössä erityisopettaja toimii ”linkkinä” vankilan, asuinkunnan ja koulutuksen järjestäjien välillä. Tavoitteena on varmistaa oppivelvollisuuden suorittamisen mahdollisimman sujuva jatkuminen tarkoituksenmukaisessa koulutusmuodossa, opintojen eteneminen vankilassa ja niiden jatkuminen vankeuden päätyttyä.

4 MUU KOHTELU JA OLOSUHTEET

4.1 Alaikäiset vankeusvangit

4.1.1 Osaston B13 tilat

Alaikäisten vankeusvankien osaston B13 ulkoiset puitteet olivat karut. Sellit sijaitsevat kapean käytävän varrella. Lisäksi osastolla on vankien käytössä keittiö ja sen vieressä oleva oleskelutila. Vangit asuvat yhdenhengen selleissä, joissa on wc. Osastolla on vangeille yhteinen suihkuhuone. Osastolla on myös sauna ja mahdollisuus pyykinpesuun.

Osaston valvomo/vartijoiden työtila sijaitsee osastokäytävän toisessa päässä. Valvomosta on vain pieni ”ikkunaluukku” (kuva jäljempänä), josta näkee osaston käytävälle. Osaston muihin yhteistiloihin näkyvyyttä ei ole eikä näkyvyys käytävällekin ole paras mahdollinen.

Sellien, oleskelutilan ja keittiön ikkunat ovat korkealla, kuten vanhojen vankiloiden pohjakerroksissa useinkin, eikä ikkunoista siten ole näkymää ulos kuin lähinnä yläviistoon. Osastokäytävän päätyikkunasta näkymä on kalterien ja metalliverkon läpi päin vankilan tiilimuuria. Näkymien puutteen ja osastokäytävän kapeuden takia vaikutelma on vankilan osastoksikin suljettu ja ahdas.

Osaston puhelin oli sijoitettuna oleskelutilaan, ilman mitään puhelujen yksityisyyden takaavaa suojaa.

Lokakuussa tehdyn, koko vankilaan kohdistuneen tarkastuksen aikana, 11.10.2024 havaittiin, että osastokäytävän päädyssä olevan ikkunan yläpuolelta, katon rajasta, oli valunut vettä sisään, osaston lattialle (kuva jäljempänä). Katonrajan maalipinnan heikosta kunnosta päätellen vettä oli valunut myös aiemmin. Käytävän lattialla oli edelleen veden kuivaamiseen käytettyjä märkiä pyyhkeitä. Vettä oli ilmeisesti ollut lattialla paljonkin. Vankien mukaan vesi oli ollut jo vaarassa levitä selleihin.

Osastolle B13 oli aiemmin ollut sijoitettuna vankeja, jotka olivat erillään muista vangeista oman turvallisuutensa takia. Alaikäisten vankeusvankien osaston sijaintipaikkaa valittaessa oli ilmeisesti kiinnitetty huomiota siihen, että osasto sijaitsi erillään vankilan muista osastoista, lukuun ottamatta sen seinän takana olevaan eristysosastoa.

Henkilökunnan kertoman mukaan viereiseltä eristysosastolta saattoi kantautua osastolle B13 ”möykkää” ympärivuorokautisesti, koska eristysosastolle sijoitetut olivat toisinaan aggressiivisiä tai muutoin hyvin levottomia.

Seuraavista kuvista näkyy edellä kerrottuja tiloja ja havaintoja.

Kuvassa osasto-ovalvomossa oleva pieni ikkuna, josta on näkymä osaston B13 käytävälle.

Kuvassa osaston B 13 käytävä osastolle sisään tullessa, osasto-ovalvomosta päin katsottuna.

Kuvassa osaston B13 käytävä vastakkaisesta suunnasta, osastovalvomoon ja osaston ovelle päin katsottaessa.

Kolme yllä olevaa kuvaa ovat osaston yhteiskeittiöstä.

Seuraavat kaksi kuvaa ovat keittiön viereisestä osaston oleskelutilasta, jossa on neljän hengen pöytäryhmä, pieni sohvapenkki, tv ja vankien käytössä oleva puhelin.

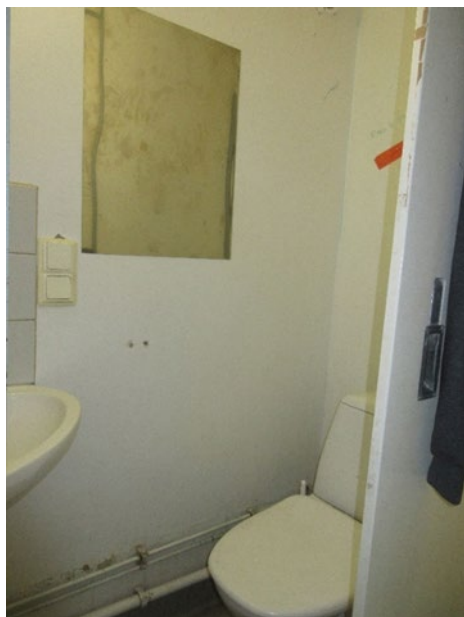
Seuraavassa kuvassa on osaston käytävällä oleva vankien lähtevän postin postilaatikko ja hyllykkö, jossa on muutamia kirjoja sekä vankeja koskevia säädöksiä sisältävä kansio. Sitä seuraavassa kuvassa on huone, jossa on vankien käytössä oleva pesukone.

Edellä olevassa kuvassa on näkymä osastokäytävän päätyikkunasta päin vankilan tiilimuuria. Ikkunaan on kalterien lisäksi asennettu metallinen verkko.

Kuvassa vangin selli, jossa pöytä, tuoli, sänky ja pieni seinähyllä.

Kuvassa sellistä liukuovella erotettu wc-tila.

Kuvassa osaston vankien yhteinen suihkuhuone

Kuvassa ulkoilupiha, jossa osasto B13 alaikäiset vankeusvangit ulkoilevat. Ulkoilupiha ei ole erityisen pieni, mutta vankilarakennus ympäröi sitä kolmelta sivulta ja neljännellä sivulla näkemäesteenä on aita, joten tunnelma myös pihalla on suljettu.

Kuvassa osaston B13 käyttämä ulkoilupiha toisesta suunnasta katsottuna. Kuten näkyy, horisontaalista näkymää pihan ulkopuolella ei ympäröivän rakennuksen, aidan ja tiilimuurin vuoksi ole.

Kuvassa ulkoilupihan huonokuntoisia kuntoilulaitteita.

Seuraavat kolme kuvaa osastolta B13 on otettu lokakuussa 2024 tehdyn koko vankilaa koskeneen tarkastuksen aikana.

Kuvassa on osastokäytävän lattialla olevia märkiä pyyhkeitä, joilla oli kuivattu käytävän päätyikkunan yläpuolelta lattialle valunutta vettä.

Kuvassa on ikkuna, jonka yläpuolelta vesi oli valunut.

Seuraavassa kuvassa on yritetty kuvata käytävän päätyikkunan katonrajassa näkyneitä valumakohtia ja maalipinnan vaurioita, jotka olivat silmämääräisesti havaittavissa. Valokuvassa ne erottuvat heikosti.

Kannanottonaan osaston tiloista **AOA totesi**, ettei osaston rakenne juurikaan mahdollista mielekästä toimintaa osastolla. Osastolta ulos olevien näkymien rajoittuneisuus lisää suljetun tilan vaikutelmaa eikä ulkoilupihaltakaan ole avointa näkymää ympäristöön. Tämä lienee epäedullista henkisen hyvinvoinnin kannalta eikä viereisen eristysosaston aiheuttama levottomuus paranna tilannetta.

AOA kiinnitti huomiota myös vankien käytössä olevan puhelimen sijoittamiseen vankien oleskelutilaan. Yksityiselämän suoja koskevan perustuslain 10 §:n mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin suoja on loukkaamaton. Laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti katsottu, että puhelun luottamuksellisuuden suoja kuuluu myös vangille. Vankien käyttöön osoitettu puhelinkone tulee sijoittaa tai suojata niin, ettei normaaliääninen puhelinkeskustelu kuulu ulkopuolisille.

Helsingin vankilan pöytäkirjaluonnokseen 24.2.2025 esittämän **kommentin** mukaan tarkastuspöytäkirjassa huomioidaan erinomaisen hyvin osaston B13 rakenteelliset haasteet, jotka ovat aitoja ja vaikuttavat toiminnan suunnitteluun.

Puhelujen yksityisyyden osalta Helsingin vankila totesi kommenttinaan, että Helsingin vankilalle tarkoitetut, vuonna 2024 tilatut puhelinkopit olivat edelleen työn alla Riihimäen vankilassa, joten realistisena aikatauluna niiden asentamiseksi Helsingin vankilan osastoille, osasto B13 mukaan lukien, voidaan pitää toukokuuta 2025.

4.1.2 Henkilökunnan riittävyys, läsnäolo ja turvallisuus

Niin vankilan johdon, osastovalvomossa B13 tavatun henkilökunnan kuin osastolla työskentelevien erityisohjaajienkin näkemys oli, että vankilassa ei ole riittävästi henkilökuntaa.

Vankilan yksikönpäällikön mukaan valvontahenkilökuntaa tulisi olla 25 prosenttia nykyistä enemmän, jotta vankilan toiminta kyettäisiin järjestämään asianmukaisesti. Henkilökunnan määrää käsitellään tarkemmin lokakuussa 2024 tehdyn koko vankilan käsittäneen tarkastuksen pöytäkirjassa.

Alaikäisten osastojen osalta oli linjattu, että he eivät voi olla osastolla ulkona selleistään keskenään, ilman henkilökunnan läsnäoloa. Jos osastolla ei ole henkilökuntaa paikalla, vangit voivat olla sellin ulkopuolella vain yksi kerrallaan.

Osaston B13 rikosseuraamusesimiehen mukaan henkilökuntaa ei riitä siihen, että osastolla vietettäisiin aikaa vankien kanssa. Osastolle ei pyynnöistä huolimatta ollut saatu kameravalvontaa eikä lisää valvontahenkilökuntaa. Jos vartijoiden määrää voitaisiin lisätä yhdellä, tämä sijoitettaisiin rikosseuraamusesimiehen mukaan koko päiväksi osastolle B13.

B-siivessä työskenteli yleensä päiväsaikaan 4–5 vartijaa, kesäisin joskus jopa vain 3, kun tarve olisi päivittäin 7. B-siiven osastot B11, B12, B13, B21, B22, B31 ja B32 sijaitsevat kolmessa eri kerroksessa ja niillä on yhteensä 63 vankipaikkaa. Henkilökunnan puutteen vuoksi ja kun vartijoita tarvittiin vankilan ulkopuolelle suuntautuviin kuljetustehtäviin, vankilan B-siipi oli päätetty pitää päivittäin kello 8–12 niin sanotussa yöasennossa.

Valvontahenkilökunnan puutteen takia oli päädytty siihen, että erityisohjaajan ollessa osastolla hän on valvontavastuussa. Rikosseuraamusesimiehen näkemyksen mukaan B13 on todella vaativa osasto ja erityisohjaajien tulisi saada valvontahenkilökunnan apua.

Tarkastuksen ajankohtana osastolle oli nimetty kaksi erityisohjaajaa, joiden vastuulla oli lisäksi alaikäisten tutkintavankien osasto E12. Osastolle B13 oli sijoitettu myös rikosseuraamustyöntekijä, jota ei tavattu, koska hän oli vuosilomalla. Tarkastajille jäi käsitys, että rikosseuraamustyöntekijän työaika menisi pitkälti vankien erilaisten hakemusten, kuten videoyhteyden järjestelemisen ym. kanssa.

Kumpikin osastolla työskentelevä erityisohjaaja oli määräaikainen. Heistä pidempään virkaa hoitanut oli ollut kuukausia yksin, ilman työparia. Tarkastajille jäi käsitys, että erityisohjaajien vaihtuvuus oli ollut suurta ja erityisohjaajien virkoja oli täyttämättä huomattava määrä. Erityisohjaajien mukaan työmäärä oli työaikaan nähden liian suuri, työskentely oli kuormittavaa ja verkostotyö vei huomattavan osan työajasta. Erityisohjaaja myös laati osaston viikko-ohjelman, kuuli vangit henkilöilmoituksista sekä toimi yhteyshenkilönä vankilan ulkopuolelle. Toimenkuva oli laaja. Koulunkäyntiin liittyvät asiat hoiti kuitenkin opinto-ohjaaja, ei erityisohjaaja. Erityisohjaajat totesivat tutkintavankiosaston (E12) olevan erityisen työllistävä ja työn olevan nopeampaa, pitkälti kriisityön tyyppistä.

Lisäksi erityisohjaajiin kohdistui valvontahenkilökunnan puuttuessa paine osastolla työskentelyyn, jotta vangit voisivat viettää aikaa sellin ulkopuolella. Erityisohjaajien ollessa osastolla läsnäolevien aikuisten vankien tyytymättömyys olosuhteisiin saattoi purkautua heihin.

Osaston B13 tilanteesta kuultiin myös seuraavaa.

Vankien ryhmädynamiikka voi vaihdella suuresti. Tarkastuksen aikaan osastolla olleet vangit viihtyivät yhdessä, mutta aiemmin oli ollut myös tilanne, jossa kukaan osaston vangeista ei halunnut kohdata ketään muuta osastolle sijoitettua. Tällöin kaikki olivat olleet niin sanotussa ”toimet yksin” -tilanteessa.

Osasto on rakenteellisten seikkojen vuoksi vaikeasti valvottava. Lisäksi kameravalvonnan puute vaikuttaa osastolla työskentelevien työturvallisuuteen. Yksityöskentelyä ei aina, riippuen osastolle sijoitetuista vangeista, ole koettu turvalliseksi.

Kannanottonaan AOA totesi henkilökunnan vähäisen määrän ja erityisesti erityisohjaajiin kohdistuvan työpaineen olevan työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin näkökulmasta hyvin ongelmallista. Tilanne vaikutti suoraan vankien kohteluun ja ajankäyttöön, mitä käsitellään seuraavassa jaksossa. Osaston B13 tilojen huono valvottavuus vaikeutti tilannetta entisestään.

Helsingin vankilan pöytäkirjaluonnokseen 24.2.2025 esittämän **kommentin** mukaan vuoden 2025 aikana Rikosseuraamuslaitoksen suunnitelmissa on sellipuhelinjärjestelmän uusiminen vankilan A-, B- ja D-asuinrakennussiipien osalta. Samassa yhteydessä on tarkoituksena lisätä myös kameravalvontaa muun muassa osaston B13 osalta.

4.1.3 Sellien aukiolo, sellin ulkopuolisen toiminnan sisältö ja määrä

Kunkin vangin yksityiskohtainen sellin ulkopuolisen ajan ja toiminnan päivittäinen ja viikoittainen määrä ja laatu jäi epäselväksi. Tähän vaikutti se, että vankien mahdollisuus päästä ulos sellistä oli riippuvainen siitä, kuinka paljon henkilökunta pystyi olemaan läsnä osastolla. Lisäksi jokaisen tilanne oli ainakin koulunkäynnin suhteen yksilöllinen, mikä vaikutti toiminnan määrään.

Päiväjärjestyksen (22.4.2024 lukien), siihen liittyvän viikko-ohjelman (2.9.2024 alkaen), kunkin vangin toimintaan sijoittamisesta saatujen tietojen, 15–17-vuotiaiden perusopetuksen aikataulun sekä keskusteluissa esiin tulleen perusteella osastolla oli seuraavanlaista toimintaa.

Perusopetusta saavalla vangilla opetusta oli maanantaisin, tiistaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin yhteensä yhdeksän tuntia viikossa. TUV- opintoja oli niihin sijoitetulla vangilla maanantaisin ja tiistaisin, yhteensä 4 tuntia 15 minuuttia. Vanki, joka oli täyttänyt 17 vuotta, ei ollut vielä päässyt opetukseen, jonka järjestämisestä kuitenkin neuvoteltiin.

Vangeille oli alkamassa CFT-nimellä kutsuttu toiminta, jota oli tarkoitus olla ilmeisesti 1–2 tuntia viikossa vankia kohti. Kyse oli tutkimusyhteistyönä järjestettävästä runsaat puoli vuotta kestävästä psykologin kanssa työskentelyä sisältävästä myötätuntokeskeisestä terapiasta. Yhtenä aamupäivänä viikossa oli kirjastossa avustavissa tehtävissä työskentelyä. Kahdelle vangille oli yksilötyönä kerran viikossa kummallekin tunti Silta- valmennuksen järjestämää oppimisvalmennusta. Kerran viikossa oli myös tunnin mittainen Aseman lapset -järjestön pitämä ryhmä. Aseman lapset oli viikko-ohjelman mukaan osastolla myös joka toinen lauantai 1½ tuntia. Joka toinen viikko, 12.9. alkaen, ohjelmassa oli pastorin järjestämä tunnin kestävä bändiryhmä.

Päivittäin oli lakisääteinen tunnin ulkoilu, maanantaina oli varattu tunti liikuntasalin käyttöön, kerran viikossa oli mahdollisuus käydä laitosmyymälässä, viikonlopun molempina päivinä oli mahdollisuus käydä uskonnollisessa tilaisuudessa sekä lauantaisin oli 45 minuutin tapaamisaika vierailijoiden tapaamiseen.

Lisäksi viikko-ohjelmassa mainittiin ruokaryhmä opetuskeittiössä noin kolmen viikon välein sekä mahdollisuus pienen kuntosalin käyttöön arkisin aamupäivällä. Kuntosalille pääsystä tarkastajille jäi keskusteluista käsitys, että valvontahenkilökunnan vähäinen määrä huomioon ottaen se ei kuitenkaan toteutunut viikko-ohjelmassa mainitusti. Ainakin yksi vanki piti silti liikuntamahdollisuuksia hyvinä.

Päiväjärjestyksessä oli merkittynä myös vankilan kirjastossa käynti, 30 minuuttia perjantaisin, sekä mahdollisuus käydä saunassa viikonloppuisin.

Sekä vankien että henkilökunnan näkemys vaikutti olevan, että toimintaa ei ollut riittävästi. Erityisesti kesällä tilanteen kerrottiin olleen todella heikko, kun nyt syksyllä käynnistyneitä toimintoja ei ollut. Viikonloppujen tilannetta pidettiin hyvin huonona.

Päiväjärjestyksen mukaan osasto avattiin arkisin kello 7.30 aamulla ja suljettiin kello 18.30. Viikonloppuisin osasto avattiin kello 8.15 ja suljettiin kello 17.30. Viikko-ohjelman mukaan erityisohjaaja oli tiistaista perjantaihin tunnin päivässä osastolla. Muutoin oli ilmeisesti täysin kulloinkin käytettävissä olevan valvontahenkilökunnan määrästä kiinni, voitiinko sellit pitää auki.

Vankien ja henkilökunnan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella suuri ongelma olikin, ettei sellejä voitu pitää päiväjärjestyksen mukaisesti auki, kun osastolle ei riittänyt henkilökunta valvomaan. Sellien katsottiin olevan aivan liikaa suljettuina. Vankien kertoman mukaan esimerkiksi aamiaista ei yleensä syöty yhdessä, ja ruokailu muutoinkin tapahtui pääosin selleissä. Kesäaikaan tilanne oli ilmeisesti ollut henkilökunnan määrän ja sellien aukiolon suhteen vieläkin heikompi. Kesän tilannetta kommentoitiin keskusteluissa muun muassa ”aivan järkyttäväksi”.

Vankien näkemys oli, että sellit pidetään suljettuina noin 21 tuntia päivässä. Tilannetta pidettiin raskaana ja siihen toivottiin muutosta. Eräs vanki kommentoi, että ”käy päähän, kun koko päivän makaa sängyssä ja katsoo telkkaria”.

Keskustelujen perusteella myönteisenä seikana tuli esiin, että vankien yhteydenpito vankilan ulkopuolelle videoyhteydellä oli toimivaa, samoin tapaamiset ja ilmeisesti myös puhelimen käyttö.

Kannanottonaan AOA totesi seuraavaa.

Vangeilla on vankeuslain 8 luvun mukaan paitsi velvollisuus, myös oikeus osallistua toimintaan (työhön, koulutukseen, kuntoutukseen tms.). Rikosseuraamuslaitoksella on velvollisuus järjestää toimintaa. Lisäksi alaikäisiin sovelletaan sivistyksellisiä oikeuksia ja oppivelvollisuutta koskevia säännöksiä (ks. jakso 3, alaviite 2).

Vangeilla on vankeuslain 11 luvun mukaan oikeus viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden vankien kanssa. Rikosseuraamuslaitoksella on vapaa-ajantoiminnan järjestämisvelvollisuus, josta säädetään vankeuslain 11 luvun 1 §:ssä seuraavaa. Vankilassa on järjestettävä vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa (1 mom.). Vankilan ulkopuolisille henkilöille, yhteisöille ja säätiöille voidaan antaa lupa järjestää vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa (2 mom.). Vangeille on annettava tilaisuus osallistua vapaa-ajan toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen. Harrastustoiminnassa vankeja on ohjattava ja neuvottava (3 mom.). Lain esitöissä harrastustoimintaa on kuvailtu seuraavasti.

Vapaa-ajan toiminnoilla tarkoitetaan liikuntaa, askartelua, opiskelua, taide- ja kulttuuritoimintaa, erilaisia kurssi-, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä muuta tämänkaltaista ajanviettoa.

Laillisuusvalvontakäytännössä on jo pitkään lähdetty siitä kansainväliseen suositukseen pohjaavasta näkemyksestä, että vangeilla tulee päivittäin olla mahdollisuus viettää sellin ulkopuolella vähintään kahdeksan tuntia mielekkäässä, kehittävässä ja vaihtelevassa toiminnassa. Myös kotimaisten säännösten perusteella voidaan päätyä vastaavaan lopputulokseen, vaikka ne eivät tiettyä tuntimäärää sisälläkään.

Kansainvälinen suositus kahdeksasta tunnista on täysi-ikäisiä vankeja koskeva minimi, vähimmäissuositus. Vangin voidessa olla kahdeksan tuntia vuorokaudessa sellin ulkopuolella sellissä yksin vietetyksi ajaksi jää vielä 16 tuntia. Kiistatonta lienee, että alaikäisten kohdalla tilanteen tulisi olla minimisuositusta parempi.

Vaikka vankien ajankäytöstä osastolla B13 ei kyetty muodostamaan täysin selvää kuvaa, sellissä yksin oleskelua vaikutti olevan huomattava osa valveillaoloajasta. Opetuksen ja muun ohjatun toiminnan päivittäinen ja viikoittainen määrä vankia kohti oli vähäinen. Vapaa-ajantoiminta oli määrältään vähäistä ja liikuntapainotteisena, mikä tosin oli vangeille mieleistä toimintaa, melko yksipuolista.

Osaston suljetuissa, pienehköissä tiloissa mahdollisuudet mihinkään omaehtoiseen kehittävään tai edes viihdyttävään harrastustoimintaan ja muuhun vapaa-ajanviettoon vaikuttivat heikoilta. Siinäkin tapauksessa, että sellien ovet pidettäisiin auki ja vangit voisivat olla tekemisissä keskenään sekä harrastaa ja viettää aikaa omatoimisesti osaston tiloissa, mielekästä tekemistä lienee vaikea keksiä. Viikonloput vaikuttivat erityisen ongelmallisilta.

Täysin kestävämmäksi tilanne voi muodostua, jos vangit tai osa heistä eivät esimerkiksi turvallisuussyistä voi tai halua olla tekemisissä keskenään. Tällöin olisi välttämätöntä, että valvonta- ja muuta henkilökunta on riittävästi tilanteen selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi.

Epäselväksi ei jäänyt, että henkilökunnastakaan ainakaan osa ei pitänyt alaikäisten vankien tilannetta edes tyydyttävänä. AOA:lla ei ollut aihetta epäillä, etteikö henkilökunta olisi parhaansa mukaan yrittänyt löytää ratkaisuja tilanteeseen. Toimintaa oli pyritty ja pyritään jatkuvasti kehittämään. Apua toiminnan järjestämiseen oli saatu myös järjestöiltä ja muilta ulkopuolisilta toimijoilta.

AOA totesi, että alaikäisten vankien tilanne ei ollut hyväksyttävä. Alaikäisten valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan ja sijoittumista yhteiskuntaan ei kyetty tukemaan ja edistämään parhaalla mahdollisella tavalla. Helsingin vankilan on ilmeisen vaikea vaikuttaa asiaan pelkästään omin toimin. Ongelma koostuu ainakin henkilökunnan puutteesta, vanhan vankilan rakenteellisesti epätarkoituksenmukaisista, vaikeasti valvottavista ja epäviihtyisistä tiloista sekä siitä, pystyvätkö vankilaan kulloinkin sijoitetut alaikäiset toimimaan yhtenä ryhmänä. Henkilökunnan osalta kyse ei ole vain valvontahenkilökunnan liian vähäisestä määrätä vaan myös erityisohjaajien ja muunkin erityishenkilöstön työmäärästä ja -ajasta. Lisäksi ulkopuolisten toimijoiden asiantuntija-apu oli määräraajaista ja määrältään melko vähäistä sekä ilmeisesti riippuvaista kulloisestakin määrärahatilanteesta.

AOA:n huomiota kiinnitti myös todellisen tilanteen ja alaikäisten osastojen valtakunnallisen palvelukartan (pöytäkirjan liitteenä) suuri eroavaisuus toisistaan. Tarkastuksen perusteella vain pieni osa palvelukartan sisällöstä kyetään Helsingin vankilassa toteuttamaan ja niiltäkin osin kuin se toteutuu, määrä voi olla hyvin vähäinen.

Helsingin vankila toi 24.2.2025 pöytäkirjaluonnokseen esittämissään **kommenteissa** esiin muun muassa seuraavaa.

Oppivelvollisuuden järjestämisen suhteen tilanne muuttuu jatkuvasti. Syksyn 2024 aikana uusi lukujärjestys piti tehdä noin kahden viikon välein, koska vankimäärässä/vankien tilanteissa tapahtui muutoksia. Nämä vaikuttavat aina myös osaston toiminnan suunnitteluun ja viikko-ohjelmaan (kts. myös kohta 3.2.4).

Vankilan näkökulmasta ongelmallisimpia aikoja alaikäisten vankien toimintojen suhteen ovat ilta-ajat ja viikonloput, jolloin päivätyötä tekevät työntekijät, mukaan lukien myös vankilassa käyvät opettajat ja erilaisten sidosryhmien edustajat, lähtökohtaisesti eivät ole vankilassa paikalla.

Tarkastuspöytäkirjan luonnoksessa kuvatun mukaisesti vankilan yhteistyökumppaneina ovat edelleen Aseman lapset ry ja Silta-Valmennusyhdistys ry. Lisäksi keväällä 2025 on alkamassa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama hanke, jossa alaikäisille rikoksentekeijöille järjestetään toimintaa kulttuurin ja liikunnan saralta. Kyseinen toiminta suunnitellaan toteutettavaksi iltaisin tai viikonloppuisin. Kuitenkin ja kuten useissa vastaavissa hankkeissa ja sidosryhmien kanssa tehtävässä työssä yleisestikin, ongelmana on kyseisten hankkeiden määräaikaisuus. Helsingin vankilan näkemyksen mukaan toiminta tulisi saada rakenteisiin pysyvästi, mikä vaatisi esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoille pysyvää rahoitusta osoitettuna kyseiseen toimintaan. Alaikäisten kanssa tehtävässä työssä tulisi Helsingin vankilan näkemyksen mukaan pyrkiä pysyvyyteen ja ennakoitavuuteen.

Vankilan näkökulmasta yhden erityisen haasteen aiheuttavat myös alaikäisten vankien toisistaan poikkeavat lukujärjestykset. Helmikuussa 2025 osaston B13 neljä vankia kävivät kaikki eri opetuksessa, joten heillä kaikilla oli myös yksilöllinen lukujärjestys ja siten toisistaan poikkeavat aikataulut. Näin ollen osaston B13 yhteisen toiminnan järjestämisen aikatauluttamisessa on haasteita nimenomaisesti päiväsaikaan. Täten tärkeänä kehittämiskohteena vankila näkee toiminnan mahdollistamisen erityisesti ilta- ja viikonloppu-aikoihin.

Lisäksi haasteeksi ovat muodostuneet kesän toiminnot, jolloin kouluissa on lomakausi ja oppivelvollisuuden suorittamisen kautta ei muodostu sellin ulkopuolista toimintaa. Tuolloin myös yhteistyökumppaneilla voi olla toiminnassa taukoja kesälomien vuoksi.

Toteamukseen, jonka mukaan Helsingin vankilan on vaikea vaikuttaa asiaan vain omilla toimillaan, on vankilan mukaan erittäin helppo yhtyä, muun muassa koska vankilan henkilöstöresurssit ovat riittämättömiä ja sen osastoja ei ole suunniteltu alaikäisten kanssa tehtävään työhön. Ongelman ratkaiseminen vaatisi Rikosseuraamuslaitoksen kokonaisvaltaista pohdintaa alaikäisten vankien tilanteesta. Alaikäisten kanssa tehtävään työhön tulisi osoittaa myös riittävästi henkilöstöresursseja. Kohderyhmänä alaikäiset vangit ovat lähtökohtaisesti haastavampia ja tätä kautta myös työllistävämpiä kuin aikuiset vangit, koska heidän osaltaan tulee ottaa huomioon muun ohella lastensuojelulliset tarpeet ja oppivelvollisuuden toteuttaminen.

AOA:n käsityksen mukaan, Helsingin vankila kommentista päätellen, vankila näkee tilanteen kutakuinkin samoin ongelmallisena kuin hän itse. AOA totesi voivansa yhtyvää vankilan näkemykseen siitä, että alaikäisten kanssa tehtävässä työssä tulisi pyrkiä pysyvyyteen ja ennakoitavuuteen. Hänen näkemystään vastaa myös vankilan huomio, että alaikäiset vangit ovat lähtökohtaisesti haastavampia ja työllistävämpiä kuin aikuiset vangit. Tämä tulisi ottaa voimavaroista päätettäessä huomioon.

4.2 Alaikäiset tutkintavangit

4.2.1 Osaston E12 tilat

Osaston sellit sijaitsevat molemmin puolin leveää käytävää, joka toimii myös vankien yhteisenä oleskelutilana. Käytävällä on pöytä ja sen ympärillä tuoleja. Lisäksi osastolla on vankien käytössä pienehkö keittiö. Vangit asuvat yhden hengen selleissä, joissa on WC. Osastolla on vangeille yhteinen suihkuhuone sekä mahdollisuus pyykinpesuun. Vankien käytössä oleva puhelin on sijoitettu käytävällä olevaan, puhelujen yksityisyyden takaavaan puhelinkoppiin.

Osasto sijaitsee vankilan keskiosassa siten, että oleskelutilana käytettävästä käytävästä ei ole näkymää ulos. Ikkunoiden puuttuessa vaikutelma on suljettu. Osastokeittiössä ikkuna on vanhoille vankiloille tyypillisesti korkealla, jolloin ikkunastakaan ei ole näkymää ulos muutoin kuin yläviistoon. Tämä lisää osaltaan suljettua vaikutelmaa.

Alaikäisten tutkintavankien käytössä oleva ulkoilupiha oli melko tilava ja sijaitsi avarasti vankilan suurella avoimella piha-alueella, jolloin ulkoilupihalta oli horisontaalinen näköala verkkoaidan läpi sen ulkopuolellekin. Pihalla oli huonokuntoisia kuntoiluvälineitä katoksen alla. Vangit toivat esiin, että piha olisi pieni, mutta tarkastajista vaikutelma ei ollut tämä, varsinkaan jos ulkoilijoita on kerrallaan enintään kuusi, mikä on osaston paikkamäärä alaikäisille.

Seuraavana kuvia osaston tiloista.

Kuvassa osaston käytävä, joka toimii myös yhteisenä oleskelutilana.

Kuvassa käytävällä oleva vankipuhelimen puhelinkoppi.

Kuvassa vankien vapaa-ajankäytössä oleva käytävämallinen keittiö.

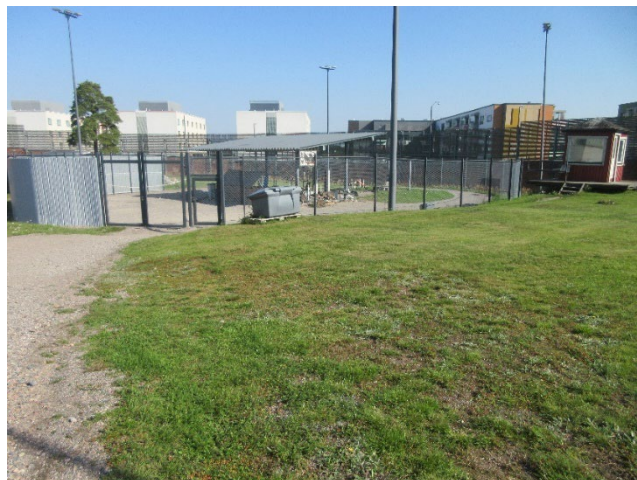
Kuvassa huone, jossa pesukone ja kuivausrumpu.

Osastokeittiössä vaikutti olevan hyvin suppea valikoima ruoanvalmistusvälineitä, muun muassa vain pari kattilaa ja paistinpannu, joita näkyy seuraavissa kolmessa kuvassa.

Seuraavana yleiskuva ulkoilupihan ulkopuolelta sekä kuvat pihan katoksessa olevista huonossa kunnossa olevista kuntoiluvälineistä ja pallopeleihin käytettävästä huonokuntoisesta verkosta.

AOA totesi kannanottonaan, että osaston rakenne ei juurikaan mahdollista mielekästä vapaa-ajantoimintaa osastolla. Päivänvalon ja ulos olevien näkymien rajoittuneisuus yhteisistä tiloista saa aikaan suljetun vaikutelman. Tällainen ympäristö lienee epäedullinen ainakin henkiselle hyvinvoinnille.

Helsingin vankila totesi kommenttina pöytäkirjaluonnokseen, että osaston puitteet ovat rakenteellisesti epätarkoituksenmukaisia. Osaston E12 viihtyvyyden parantaminen ja sen rakenteiden uudistaminen vaatisi huomattavia muutoksia osastolle, joihin ei vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa ole ollut mahdollisuuksia.

4.2.2 Muiden kuin alaikäisten tutkintavankien asuttaminen osastolle

Osasto E12 on vankilan järjestyssäännön mukaan tarkoitettu alaikäisille tutkintavangeille. Helsingin vankilassa on Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtajan päätöksellä määrätty olevan kuusi paikkaa alaikäisille tutkintavangeille. Osastolla E12 on kahdeksan selliä.

Alaikäisille tarkoitetuille osastoille syyskuussa tehdyn tarkastuksen aikaan osastolla E12 oli neljä alaikäistä tutkintavankia, joista yksi oli saapunut Helsingin vankilaan kesäkuussa 2024 ja muut kolme elokuussa 2024. Tuolloin ei tullut esiin, että osastolle olisi ollut sijoitettuna muita kuin alaikäisiä tutkintavankeja.

Lokakuussa tehdyn koko vankilan käsittäneen tarkastuksen aikana alaikäisiä tutkintavankeja oli osastolla viisi. Lisäksi osastolle oli sijoitettu kolme täysi-ikäistä vankeusrangaistusta ja/tai sakkorangaistusta suorittavaa vankia.

Tarkastajille kerrotun mukaan alaikäiset tutkintavangit pidettiin erillään osastolle sijoitetuista täysi-ikäisistä, joiden toiminta oli järjestetty yhdessä viereisen osaston E11 kanssa. Alaikäisten ja täysi-ikäisten sellien ovia ei siten avattu yhtäaikaaisesti eikä siten, että toiseen ryhmään kuuluvat olisivat samaan aikaan olleet osaston yhteisissä tiloissa.

Tutkintavankeuslain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan alle 18-vuotias tutkintavanki on pidettävä erillään aikuisista tutkintavangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

Saman pykälän 1 momentin mukaan tutkintavanki on sijoitettava eri vankilaan tai eri osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit. Erilleen sijoittamisesta voidaan kuitenkin poiketa, jos tutkintavanki toimintoihin osallistumista varten sitä pyytää taikka jos poikkeaminen on välttämätöntä vankien, tutkintavankien tai henkilökunnan turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi tai se on muutoin tilapäisesti tarpeen vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Tutkintavanki voidaan omasta pyynnöstään sijoittaa asumaan myös 2 a §:ssä tarkoitetulle sopimusosastolle. Muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottava tutkintavanki saadaan tutkintavangin suostumuksella sijoittaa samalle osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit, jollei sijoittaminen vaaranna tutkintavankeuden tarkoitusta.

AOA totesi kannanottonaan seuraavaa.

Rangaistusta suorittavien täysi-ikäisten vankien sijoittaminen alaikäisille tutkintavangeille tarkoitetulle osastolle on vastoin alaikäisten ja aikuisten erillään pitämisestä säädettyä. Se on myös vastoin syyttömyysolettamaan pohjaavaa yleistä periaatetta, jonka mukaan tutkintavankien tulee voida asua erillään rangaistusta suorittavista vangeista. Lisäksi se on vastoin Rikosseuraamuslaitoksen päätöstä, jonka mukaan Helsingin vankilassa tulee olla kuusipaikkainen osasto alaikäisille tutkintavangeille. Käytäntö eroaa myös vankilan järjestyssäännöstä (vahvistettu 20.9.2024), jonka mukaan osasto E12 on alaikäisiä tutkintavankeja varten.

Tutkintavankeja varten oleva osasto tarkoittaa sitä, että osastolle ei voi sijoittaa vankeusvankeja. Laissa mainitut suostumustilanteet tarkoittavat sitä, että yksittäinen tutkintavanki nimenomaisesti ja aidosti vapaaehtoisesti pyytää tai suostuu asumaan osastolla, joka muutoin on tarkoitettu vankeusvangeille.

AOA piti ymmärrettävänä, että Helsingin vankilan vaikeassa yliasutustilanteessa ei ole katsottu voitavan pitää tyhjänä asuinsellejä siinäkin tapauksessa, että tyhjätkin ovat osastolla, jonne ei tulisi sijoittaa täysi-ikäisiä rangaistusta suorittavia vankeja. Menettely on silti vastoin lakia ja järjestyssääntöä. AOA:n näkemyksen mukaan näin on siinäkin tapauksessa, että aikuiset vangit eivät voi poistua selleistä yhtä aikaa alaikäisten kanssa.

Lisäksi toisistaan erillään pidettävien vankiryhmien asuttaminen samalle osastolle rajoittaa ryhmien mahdollisuutta viettää aikaa sellin ulkopuolelle, ja vaikeuttaa henkilökunnan työskentelyä, kun erillään pidosta on jatkuvasti huolehdittava. Tarkastajille jäi myös käsitys, että osastolle E12 asutettujen täysi-ikäisten vankien mahdollisuus sellin ulkopuoliseen aikaan ja toimintaan oli käytännössä hyvin vähäinen, vaikka he periaatteessa olivat samaa toimintaryhmää viereisen osaston E11 vankien kanssa. Tämä on ongelma myös täysi-ikäisten vankien kohtelun näkökulmasta.

Helsingin vankila totesi 24.2.2025 pöytäkirjaluonnokseen esittämässään **kommenteissa** seuraavaa.

Vankilan vakavasta yliasutuksesta johtuen alaikäisten tutkintavankien osastolle on tilapäisesti asutettu myös aikuisia vankeja. Järjestelyn avulla vankilassa on pyritty välttämään tilanteita, joissa aikuiset vangit asuisivat epätarkoituksenmukaisissa olosuhteissa, kuten vankilan eristysosastolla tai sumpputiloissa. Nyt kyseessä olevassa tarkastuspöytäkirjan luonnoksessa esitetty eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannanotto kuitenkin antaa vankilan yksikönpäällikölle aiheutta viipymättä ohjeistaa vankilan henkilökuntaa aiheeseen liittyen. Kyseisen ohjeistuksen mukaan, alaikäisten (tutkinta)vankien osastolle ei missään olosuhteissa saa asuttaa aikuisia vankeja.

AOA totesi olevansa tietoinen ja huolissaan Helsingin vankilan asutustilanteesta. Vankilukuilmoituksen (1.3.2025) mukaan vankilassa on 309 vankipaikkaa. Vankilan kirjoilla on tuolloin ollut 384 vankia, joista paikalla 1.3.2025 on ollut 355 vankia tai tutkintavankia. Tilanne on vankien iästä riippumatta lainmukaisen kohtelun, laitosturvallisuuden ja henkilökunnan työhyvinvoinnin kannalta kestävä, eikä se liene vankilan omin toimin autettavissa.

4.2.3 Tutkintavankien yhteydenpitorajoitusten toteuttaminen

Lokakuussa tehdyn koko vankilaa koskeneen tarkastuksen aikana, 11.10.2024, kahdella osastolla E12 olleista tutkintavangeista oli yhteydenpitorajoitus toisiinsa nähden, mutta ei muihin osastolla asuviin nähden. Heidät oli sijoitettu eri puolilla käytävää oleviin selleihin.

Keskustelussa kerrottiin, että tutkintavangit, jotka eivät saaneet olla yhteydessä toisiinsa, saivat muiden tutkintavankien kanssa vietettävää sellin ulkopuolista aikaa vuoropäivinä. Heidän sellin ulkopuolinen aikansa yritettiin siten puolittaa tasapuolisesti.

Keskustelussa tuli esiin, että yhteydenpidon täydellinen estäminen oli vaikeaa vankien ollessa sijoitettuna samalle osastolle. Vaikka tutkintavangit eivät kohtaisi toisiaan, viestintä esimerkiksi sellin oven läpi voi olla mahdollista.

AOA totesi, että Rikosseuraamuslaitoksen tulee ottaa huomioon ja noudattaa tuomioistuimen määräämiä yhteydenpitorajoituksia. Tämä edellyttäneee, että vaihtoehtoisia soveltuvia sijoitusosastoja tai vankiloita on useampia kuin yksi. Tätä tarkastuspöytäkirjaa varten ei selvitetty, eikä jommankumman tutkintavangin sijoittaminen esimerkiksi Vantaan vankilan alaikäisille tarkoitetulle tutkintavankiosastolle olisi ollut mahdollista ja oliko Helsingin vankila ryhtynyt toimiin siirtoedellytysten selvittämiseksi. Tarkastuksen jälkeen saadun tiedon mukaan yhteydenpitorajoitukset olivat päättyneet 24.10.2024.

Samalle osastolle sijoittaminen johti myös tutkintavankien kohtelussa ongelmalliseen tilanteeseen. Vaikka heille oli määrätty yhteydenpitorajoitus vain yhtä henkilöä kohtaan, heidän mahdollisuutensa sellin ulkopuoliseen aikaan ja toimintaan puolittui sen vuoksi, että tuo toinen henkilö oli sijoitettu samalle osastolle. Näin ei yleensä menetellä.

AOA kiinnittää yleisesti Rikosseuraamuslaitoksen huomiota sekä yhteydenpitorajoitusten noudattamiseen että niistä tutkintavangeille aiheutuvien rajoitusten minimoimiseen.

Helsingin vankila esitti 24.2.2025 **kommenttinaan** edellä mainitun tutkintavangin osalta, että myös Vantaan vankilaan oli tuolloin sijoitettuna samassa rikoskokonaisuudessa vangittu alaikäinen tutkintavanki.

Koko vankilaa koskeneella tarkastuksella havaittiin, että osastolla E12 oli 11.10.2024 myös tutkintavanki, joka ei saanut tuomioistuimen määräämien yhteydenpitorajoitusten takia olla lainkaan tekemisissä muiden tutkintavankien kanssa. Hän kertoi olleensa osastolla viikon ja saavansa olla sellin ulkopuolella puolesta puoleentoista tuntiin päivässä silloin, kun muut osaston vangit olivat selleissään. Henkilökunta, ilmeisesti erityisohjaaja, kävi lisäksi päivittäin tapaamassa häntä. Hänellä oli päivittäinen tunnin ulkoilumahdollisuus ja kertomansa mukaan hän olisi voinut halutessaan käydä vankilan kirjastossa. Liikunnanohjaaja hän ei ollut nähnyt eikä kertomansa mukaan ollut pyytänyt saada tavata esimerkiksi psykologia.

AOA kiinnittää Helsingin vankilan ja Rikosseuraamuslaitoksen johdon huomiota muista kokonaan erillään pidettävien alaikäisten tutkintavankien tilanteeseen.

Sosiaalisten kontaktien estyminen ja lähes ympärivuorokautinen toimettomuus sellissä on haitallista psyykkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille. Tämä tulee ottaa toiminnassa huomioon erityisesti alaikäisen henkilön kohdalla. Helsingin vankilassa asia vaikuttaakin huomioidun, kun edellä mainitun tutkintavangin kanssa on käyty keskustelemassa päivittäin, ilmeisesti kuitenkin pääosin lyhyesti.

AOA:n käsityksen mukaan täysin erillään pidettäville alaikäiselle tulisi järjestää enemmän ja monipuolisempaa sosiaalista kanssakäymistä ja toimintaa kuin lyhyt keskusteluhetki. Kansainvälisten suositusten mukaan erillään pidettäville tulisi järjestää merkityksellistä sosiaalista kanssakäymistä vähintään kaksi tuntia päivässä. AOA on tietoinen Helsingin vankilan riittämättömästä henkilökuntamäärästä ja virkamiesten työmäärästä. Riittävien voimavarojen turvaaminen onkin Rikosseuraamuslaitoksen johdolle ja viime kädessä oikeusministeriölle kuuluva kysymys.

Helsingin vankila esitti 24.2.2025 **kommenttinaan** käytännön osoittaneen, että useamman yhteydenpitorajoituksilla olevan tutkintavangin samanaikainen asuttaminen osastolle E12 on vähintäänkin hankalaa vankilan olosuhteet huomioiden. Helsingin vankilan mukaan sen tulee jatkossa paremmin huomioida, ettei vankilassa ole samasta rikoskokonaisuudesta vangittuja alaikäisiä tutkintavankeja, joilla on yhteydenpitorajoitukset, koska näissä olosuhteissa ja vankilan erittäin rajalliset henkilöstöresurssit huomioon ottaen yhteydenpitorajoituksia samalla osastolla oleviin vankitovereihin on mahdotonta toteuttaa.

4.2.4 Sellin ulkopuolinen aika ja toiminta

Päiväjärjestyksen (22.4.2024 lukien) ja siihen liittyvän viikko-ohjelman (2.9.2024 alkaen) sekä keskusteluissa esiin tulleen perusteella tilanne oli kutakuinkin seuraava.

Päiväjärjestyksen mukaan osaston sellit ovat **arkisin** avoinna aamupalan aikaan 30 minuuttia ja suljettuina 7.40–12.00. Tuona aikana opiskelevat tutkintavangit voivat olla opinnoissa osaston ulkopuolella. Päiväjärjestyksen mukaan tuolloin voi olla myös osastolla tapahtuva ohjattua toimintaa. Sellien ovet avataan 12.00 ja suljetaan klo 13.00. Ovet ovat suljettuina kello 15.00 asti. Päiväjärjestykseen on merkitty myös iltapäivälle opiskelumahdollisuus sekä ohjattua toimintaa osastolla. Kello 15 sellien ovet avataan. Osaston ulkoilu tapahtuu 15.15–16.15. Päivällinen on 16.30–17.00. Osasto suljetaan kello 18.40. Päiväjärjestyksessä mainitaan myös käynti laitosmyymälässä perjantaisin aamupäivällä, sauna keskiviikkoisin illansuussa sekä mahdollisuus yhteydenpitoon videoyhteyden välityksellä atk-luokassa perjantaisin illalla.

Viikko-ohjelman mukaan perusopetusta saavilla vangeilla oli opetusta maanantaina ja torstaina aamupäivällä kumpanakin kolme tuntia sekä tiistaina iltapäivällä tunnin ja 15 minuuttia. Tuva-opintoja suorittavalle tutkintavangille opintoja oli maanantaina 12.45–14.30 ja tiistaina 13.00–14.30. Viikko-ohjelman mukaan erityisohjaaja oli osastolla kahtena päivänä tunnin ajan ja kolmantena päivänä tunnin ja 15 minuuttia.

Edellä olevan lisäksi viikko-ohjelmassa oli yhdelle tutkintavangille maanantaisin tunnin mittainen CFT-keskustelu ja yhdelle tutkintavangille keskiviikkoisin Silta-valmennuksen yksilöohjausta tunnin verran. Keskiviikkoisin oli myös tunnin kestävä Aseman lapset -järjestön vetämä ryhmä. Torstaisin oli tunnin mittainen kirjastoryhmä.

Viikko-ohjelmassa mainitaan myös ruokaryhmä opetuskeittiössä noin kolmen viikon välein erikseen sovitusti.

Liikunnanohjaajan kanssa keskusteltaessa jäi käsitys, että hän pystyy järjestämään osastolle E12 käynnin vankilan yhteisissä liikuntatiloissa kerran viikossa.

Viikonloppuisin osaston sellit avataan päiväjärjestyksen mukaan kello 8.10. Osasto suljetaan lauantaina kello 17.10 ja sunnuntaina kello 18.40. Viikko-ohjelman mukaan kumpanakin päivänä on mahdollisuus käydä kirkossa, lauantaina 30 minuutin ajan vankilan kirjastossa sekä lauantai-iltaisin tunnin ajan liikuntasalilla. Tapaamiset järjestetään sunnuntaina ja tapaamisaikaa on 45 minuuttia.

Päiväjärjestyksessä mainitaan, että myös alaikäisten tutkintavankien osalta oli päätetty, että he eivät voi oleskella osaston yhteisissä tiloissa keskenään, ilman henkilökunnan välitöntä läsnäoloa. Jos välitöntä valvontaa ei ole, sellin ulkopuolella voi olla yksi tutkintavanki kerrallaan. Välittömällä valvonnalla tarkoitetaan päiväjärjestyksen mukaan sitä, että vankilan henkilökunta on fyysisesti läsnä osaston käytävällä / yleisissä tiloissa ohjaamassa ja valvomassa alaikäisten tutkintavankien toimintaa.

Osaston E12 erityisohjaajat vastaavat myös alaikäisten vankeusvankien osastosta B13. Heidän työmääräänsä ja -tilannettaan on selostettu edellä kohdassa 4.1.2. Henkilökunnan ja vankilan johdon yhteinen näkemys vaikutti olevan, että osastoja B13 ja E12 varten erityisohjaajia pitäisi olla selvästi enemmän kuin kaksi, jotta he ehtisivät olla osastolla ja järjestää toimintaa.

Mahdollisuus vankien omatoimiseen mielekkääseen toimintaan osaston tiloissa oli vähäistä, esimerkiksi korttipelin tyyppistä, mikä olikin käynnissä tarkastajien osastolla lokakuussa käydessä. Osastolla oli lokakuussa myös pingispöytä, mutta mailoja tai verkkoa ei näkynyt.

Päiväjärjestyksen ja viikko-ohjelman perusteella vaikuttaa siltä, että yksittäisellä tutkintavangilla on opintoja vain osan siitä ajasta, jona niitä päiväjärjestyksen mukaan voisi olla. Päiväjärjestyksessä mainittua ohjattua toimintaa oli osastolla enintään muutamia tunteja viikossa, eli pääosin sitäkään ei ollut sinä aikana kuin se olisi päiväjärjestyksen perusteella ollut mahdollista.

Arkipäivisin sellien aukioloaika oli päiväjärjestyksen perusteella 5 tuntia ja 15 minuuttia. Sellien ollessa suljettuina aamu- ja iltapäivällä opiskelevat vangit olivat opetustiloissa, jos heillä oli opetusta, ja lisäksi osastolla olisi voitu samaan aikaan järjestää ohjattua toimintaa. Kuten jo edellä todettiin, opetusta ei ollut kaikkina päiväjärjestyksen mahdollistamina ajankohtina ja ohjattua toimintaakin oli vain vähäisessä määrin.

Kunkin tutkintavangin yksityiskohtainen sellin ulkopuolisen toiminnan päivittäinen ja viikoittainen laatu ja määrä jäi jossakin määrin epäselväksi. Tähän vaikutti se, että tilanteet koulunkäynnin ja toimintaryhmiin pääsemisen suhteen olivat yksilöllisiä. Tilanne vaihteli myös yhteydenpitorajoitusten mukaisesti.

Epäselväksi jäi, joudutaanko ja missä määrin osastoa pitämään suljettuna vastaavasti kuin alaikäisten vankeusvankien osastoa sen vuoksi, että henkilökuntaa ei riitä valvomaan osastoa päiväjärjestyksen mukaisina aukioloaikoina. Tarkastuksen aikaan osastolla oli henkilökuntaa paikalla, ja tutkintavangit muun muassa ruokailivat yhdessä osastokäytävällä olevan pöydän ääressä, kun taas osaston B13 vangit kertoivat, että ruokailu on useimmiten selleissä. Keskustelussa tutkintavangit kertoivat mielipiteenään, että osasto on liikaa suljettu. Heidän mukaansa sellit ovat joskus koko päivän ja koko viikonlopun kiinni.

Vaikuttaa siltä, että perusopetukseen osallistuvien tutkintavankien kohdalla arkipäivisin saattoi toteutua, tai joinakin päivinä jonkin verran ylittyäkin, minimisuositus kahdeksan tunnin sellin ulkopuolisesta ajasta. Opetuksen määrä saattaa kuitenkin vaihdella. Viikonloppuisin sellien ovet olivat auki, ja lauantaisin sulkemisajan jälkeenkin oli mahdollisuus liikunta- ja kuntosalin käyttöön, ainakin jos päiväjärjestystä kyettiin noudattamaan. Viikonloppuna toiminnan määrä oli kuitenkin hyvin vähäinen.

AOA totesi kannanottonaan seuraavaa.

Laillisuusvalvontakäytännössä on myös tutkintavankien osalta jo pitkään lähdetty siitä kansainväliseen suositukseen pohjaavasta näkemyksestä, että vangeilla tulee päivittäin olla mahdollisuus viettää sellin ulkopuolella vähintään kahdeksan tuntia mielekkäässä, kehittävässä ja vaihtelevassa toiminnassa. Myös kotimaisten säännösten perusteella voidaan päätyä vastaavaan lopputulokseen, vaikka ne eivät tiettyä tuntimäärää sisälläkään.

Kansainvälinen suositus kahdeksasta tunnista on täysi-ikäisiä vankeja koskeva minimi, vähimmäissuositus. Ainakin osalla alaikäisistä tutkintavangeista minimaiaika saattoi jonkin verran ylittyä. Vangin voidessa olla kahdeksan tuntia vuorokaudessa sellin ulkopuolella sellissä yksin vietetyksi ajaksi jää kuitenkin vielä 16 tuntia. Kiistatonta lienee, että alaikäisten kohdalla tilanteen tulisi olla minimisuositusta parempi.

Vaikka tutkintavankien ajankäytöstä osastolla E12 ei kyetty muodostamaan täysin selvää kuvaa, oli mahdollista todeta, että opetuksen, muun ohjatun toiminnan ja vapaa-ajan toiminnan päivittäinen ja viikoittainen määrä vankia kohti oli vähäinen. Lisäksi toiminnan määrä saattaa vaihdella vankien ja tutkintavankien lukumäärän, opetusryhmien koon, tutkintavankien keskinäisen ryhmädynamiikan ja ulkopuolisten toimijoiden tarjonnan mukaan.

Osaston karuissa tiloissa mahdollisuudet mihinkään omaehtoiseen kehittävään tai edes viihdyttävään harrastustoimintaan ja muuhun vapaa-ajanviettoon vaikuttivat heikoilta. Siinäkin tapauksessa, että sellien ovet ovat auki ja vangit voivat olla tekemisissä keskenään sekä harrastaa ja viettää aikaa omatoimisesti osaston tiloissa, mielekästä tekemistä lienee vaikea keksiä. Viikonloput vaikuttivat erityisen ongelmallisilta.

Kuten vankeusvankien kohdalla oli aiemmin ollut, voinee myös tutkintavankien kohdalla syntyä tilanne, jossa nekään, joille tuomioistuin ei ole määrännyt yhteydenpitorajoituksia, eivät turvallisuussyistä voi tai halua olla tekemisissä keskenään. Tällöin tilanne voi muodostua tutkintavankien sellin ulkopuolisen ajan ja mielekkään toiminnan osalta kestävämmäksi.

Epäselväksi ei jäänyt, että henkilökunnastakaan ainakaan osa ei pitänyt alaikäisten tutkintavankien tilannetta edes tyydyttävänä. AOA:lla ei ollut aihetta epäillä, etteikö henkilökunta olisi parhaansa mukaan yrittänyt löytää ratkaisuja tilanteeseen. Toimintaa oli pyritty ja pyritään jatkuvasti kehittämään. Apua toiminnan järjestämiseen oli saatu myös järjestöiltä ja muilta ulkopuolisilta toimijoilta.

Helsingin vankilan on ilmeisen vaikea kehittää toimintaa pelkästään omin toimin. Ongelma koostuu ainakin henkilökunnan puutteesta, vanhan vankilan rakenteellisesti epätarkoituksenmukaisista ja epäviihtyisistä tiloista sekä siitä, pystyvätkö vankilaan kulloinkin sijoitetut alaikäiset toimimaan yhtenä ryhmänä. Henkilökunnan osalta kyse ei ole vain valvontahenkilökunnan liian vähäisestä määrästä vaan myös erityisohjaajien ja muunkin erityishenkilöstön työmäärästä ja -ajasta. Lisäksi ulkopuolisten toimijoiden asiantuntija-apu oli määrärahaista, mahdollisesti projektiluonteista, ja määrältään melko vähäistä sekä ilmeisesti riippuvaista järjestöjen ja muiden toimijoiden kulloisestakin määrärahatilanteesta.

Helsingin vankila totesi 24.2.2025 pöytäkirjaluonnokseen esittämissään **kommenteissa**, että osaston toimintojen lisääminen muun muassa kolmannen sektorin avustuksella on usein hetkellistä, eikä toimintaa voida täysi rakentaa heidän varaansa.

4.2.5 Muita havaintoja osastolta E12

Kohdassa 5.2.3 mainittujen toisistaan erillään pidettävien tutkintavankien sellien ovesa oleviin erillään pitämistä koskeviin ilmoituksiin ("HUOM yhteydenpitorajoitukset sellin E112 kanssa", "HUOM yhteydenpitorajoitukset sellin E115 kanssa") oli käsin kirjoitettu useita erilaisia kyseisiä tutkintavankeja solvaavia ilmaisuja ja heidän nimensä.

AOA totesi pitävänsä välttämättömänä, että tällaisiin kirjoituksiin puututaan välittömästi ja ne poistetaan.

Helsingin vankila totesi kommenteissaan 24.2.2025, että pöytäkirjaluonnoksessa oli täysin aiheellisesti kiinnitetty huomiota myös siihen, että osaston E12 asuinsellien seinillä on ollut solvaavia ilmaisuja vankeihin liittyen. Yksikönpäällikön mukaan näihin tulee jatkossa puuttua vankilan toimesta yhä ripeämmin ja saattaa sellit asianmukaiseen kuntoon. Valitettavasti aika ajoin alaikäisten osastoilla näyttäytyy vankien kesken trendi, jonka mukaan sellin varusteita tuhotaan ja seiniä "töhrittää" erilaisilla kirjoituksilla, jolloin henkilökunta ja kunnostustyöt eivät aina pysy mukana. Osaston E12 kaikkiin asuinselleihin tehtiin vankilan toimesta pintaremontti kesäkuussa 2024. Tästä huolimatta 30.1.2025 ainoastaan yksi kyseisen osaston asuinselleistä oli siistissä ja tarkoituksenmukaisessa kunnossa ja kaikki muut asuinsellit ovat uuden pintaremontin tarpeessa muun muassa töhrimisen sekä ikkunoiden, vesikalusteiden ja sähköpistokkeiden rikkomisen vuoksi. Vankilan kommentissa todettiin, että toimintoja tulisi miettiä niin, että alaikäisten (tutkinta)vankien häiriökäyttäytyminen ei lisääntyisi. Vankilan mukaan lisäksi voidaan myös pohtia, onko sellien korjaamistöissä mahdollista hyödyntää restoratiivisia toimia ja ottaa alaikäiset soveltuvalla tavalla mukaan kuntoutustöihin.

Koko vankilaan kohdistuneen tarkastuksen aikana käydyissä keskusteluissa kerrottiin alaikäisen osalta lisäksi seuraavaa.

Helsingin vankilassa ensimmäistä kertaa oleva tutkintavanki ei ollut saapuessaan saanut mitään opastusta vastaanotto-osastolla.

Saapuva tutkintavanki oli vastaanotto-osastolla riisutettu kokonaan alasti, ei kaksivaiheisesti siten, että ensin riisutaan joko vartalon ylä- tai alaosa vaatteet, minkä jälkeen voi pukeutua ja riisua toisen osan vartalosta. Riisuttamisen aikana läsnä oli myös ollut useita virkamiehiä.

Tutkintavanki ei ollut saanut omia vaatteitaan, joita hänellä lain mukaan on oikeus käyttää, vaan hänelle oli vastaanotto-osastolta ilmoitettu, että niiden saaminen voi kestää 1–2 viikkoa vankilaan saapumisesta.

AOA totesi kerrottujen toimintatapojen olevan laajempikin kuin alaikäisiä tutkintavankeja koskeva ongelma, joten niitä käsitellään koko vankilan tarkastuksesta laadittavassa pöytäkirjassa ([EOAK/4594/2024](#)).

Helsingin vankila totesi **kommentissaan** 24.2.2025, että vastaanotto-osaston toiminnassa tullaan jatkossa kiinnittämään tarkemmin huomiota tarkoituksenmukaisen opastuksen antamiseksi vankilaan saapuville vangeille sekä huomioimaan sensitiivisyys vangin tulovaiheen tarkastuksessa.

4.3 Muita havaintoja

Käydyissä keskusteluissa sekä vankeusvangit että tutkintavangit valittivat yksimielisesti ruoan liian vähäisestä määrästä. Eräs vanki kertoi laihtuneensa jatkuvasti, kunnes alkoi ostaa lisäruokaa omilla rahoillaan.

Tarkastajat olivat 9.9.2024 iltaruokailun aikaan, kello 16 jälkeen, tutkintavankiosastolla. Jäljempänä on kuvia tuolloin tarjotusta ruoasta. Kiusaustyyppinen ruoka tuli kullekin tutkintavangille valmiina annoksena rasiassa. Lisäksi erikseen tuli pieni rasia salaattia, maitoa 2 dl:n purkki, ruisleipäviipaleita ja margariininappi. Samalla jaeltiin iltapalaksi tarkoitettu mandariini ja viilipurkki.

Myös 11.10.2024 ruoka tuli jälleen puheeksi osastolla E12. Henkilökunta osastolla kertoi, että ruoan määrää oli lisätty. Epäselväksi jäi, milloin tämä oli tapahtunut. Tutkintavankien mielestä se ei edelleenkään ollut riittävä. Osaston seinällä oli ohje ruoka-annosten koosta (kuva jäljempänä). Ohje lienee tarkoitettu sovellettavaksi, jos ruoka tuodaan suurissa tarjoiluastioissa, joista osastolla annostellaan kullekin vangille oma ruoka-annos. Osastolla E12 ainakin osa aterioista tuli valmiina annoksina, kuten edellä on kuvailtu.

Myös koko vankilan osalta, tarkastuspäivinä 8.,9. ja 11.10.2024, tuli useissa keskusteluissa esiin ruoan määrä osastolla tapahtuvassa ruokailussa. Vangit kertoivat, että ne, jotka käyvät syömässä vankilan ruokalassa, voivat halutessaan hakea lisää ruokaa.

Vankien ja tutkintavankien ruokahuolto on järjestettävä siten, että he saavat terveellisen, monipuolisen ja riittävän ravinnon (vankeuslaki 7 luku 5 § 1 mom. ja tutkintavankeuslaki 3 luku 4 § 1 mom.). Eurooppalaisten vankeinhoitosääntöjen⁵ säännön 22.1 mukaan vangeille on tarjottava ravitseva ruokavalio, jossa otetaan huomioon heidän ikänsä, terveytensä, fyysinen kuntonsa, uskontonsa, kulttuurinsa ja työnsä luonne. Eurooppalaisten vankeinhoitosääntöjen soveltamisohjeissa todetaan, että nuoret saattavat tarvita enemmän ruokaa kuin muut vangit ja että vankeinhoitoviranomaisten tulee huomioida nämä tarpeet⁶.

AOA totesi yleisen elämäkokemuksenkin perusteella olevan selvää, että ainakin osa teini-ikäisistä nuorista vaikuttaa tarvitsevan ruokaa suurempia määriä kuin vanhemmat henkilöt. Valmisannos, joka epäilemättä on koostettu jonkin keskimääräisen energiantarpeen mukaan, on tämä huomioon ottaen ongelmallinen. AOA piti perusteltuna ruokailun järjestämistä siten, esimerkiksi vankilan ruokalassa, että ruokaa voi itse ottaa tarvitsemansa määrän ja sitä saa halutessaan lisää.

Helsingin vankila toi kommentissaan 24.2.2025 esiin, että alaikäisten vankien ruoan määrään on kiinnitetty vankilassa huomiota syksyn 2024 aikana. Leijona Catering Oy:n edustajien kanssa oli sovittu alaikäisille vankeus- ja tutkintavangeille tarkoitetuista, korotetuista ruokamääristä suhteessa aikuisiin vankeihin 21.12.2024 alkaen. Uudet annoskoot olivat seuraavat:

Alaikäisten pakattavat ruoat (B13 ja E12) 21.12 alkaen

Ruoan määrää lisätään

Vuokaruokat 400 g → 450 g

Kastikeruoat 270 g → 300 g

Keitot 350 g → 400 g (leijonakuppi täyteen)

Peruna + 1 eli n. 4 kpl

Riisiä reilusti

(pakataan E12:lle mustavalkoiset rasiat täyteen)

Puuro ja iltapala pysyy ennallaan

AOA piti muutosta myönteisenä, mutta arvioi edelleen, että ruokailun järjestämisessä paras vaihtoehto on, jos ruokaa voi itse ottaa tarvitsemansa määrän ja sitä saa halutessaan lisää.

⁵ Ministerikomitean suositus Rec(2006)2-rev jäsenvaltioille eurooppalaisista vankeinhoitosäännöistä

⁶ Young adult prisoners may require more food as they have a greater energy intake than other prisoners. Prison authorities should be mindful of the needs of young adult prisoners and adapt the regime accordingly (Guidance document on the European Prison Rules (2023), s. 54)

Kuvassa tutkintavangille iltaruoksi rasiaan pakattuna tullut ruoka-annos, joka vaikuttaa olevan kiusaustyyppistä ruokaa.

Kuvassa iltaruokaan kuuluva salaattiannos pienessä rasiassa, 2–3 ruisleipäviipaletta, margariininappi sekä 2 dl maitoa.

Kuvassa iltapalaksi tarkoitettu purkillinen viiliä ja mandariini.

ILMOITUSTAUULLLE 21.10.2022 LEJONA

JAETTAVIEN RUOKIEN ANNOSEAINOT:

TUOTE	MAARA
PUURO	250 G / n. 2 dl
KEITOT	300 G / n. 3 dl
VUOKARUOAT	450 G
KASTIKKEET	250 G / n. 2 dl
PERUNA / PASTA / RIISI	200 G
LISÄKESALAATTI	80 G
JÄLKIRUOAT	150 G / n. 2 dl
MAITO	200 G
JUUSTOT / LEIKKELEET	40 G
KANANMUNA	1 KPL

OSASTOILLE ON JAETTU KAUKAT KEITOLLE JA KASTIKKEELLE
ERIKSEEN. ILMOITA TALOUSHALLITUKSELLE JOS VÄLINEISSÄ ON PUUTOKSIA

KAPPALERUOAT 150 -180 G
(MM. LIHAPULLAT, UUNIMAKKARA, KALALEIKKEET)
KAPPALEMÄÄRÄT TULEVAT RUOKALAAHIKON MUKANA

Kuvassa ilmoitustaululla oleva ruokalista joka sisältää jaettavien ruokien annospainot.

Asuinosausten B13 ja E12 sekä niiden käyttämien ulkoilupihojen lisäksi **tarkastajat tutustuivat** opetustiloihin, koko vankilan käytössä oleviin kirjastoon, opetuskeittiöön, bänditilaan, liikuntasaliin ja sen yhteydessä olevaan kuntosaliin.

Kuvassa yleisnäkymä vankilan kirjastosta.

Kuvassa opetuskeittiön tiloja.

Kuvassa bändihuone, jossa vankien käyttöön on erilaisia soittimia.

Seuraavat kolme kuvaa ovat palloiluhallin tyypisistä liikuntasalista ja kuntosalista.

Keskustelussa henkilökunnan kanssa tuli esiin näkemys, että alaikäisiä ei voida laittaa opiskelemaan samoihin ryhmiin täysi-ikäisten kanssa.

AOA totesi, että lain mukaan alle 18-vuotias on pidettävä erillään aikuisista tutkintavangeista ja vangeista, ellei hänen etunsa muuta vaadi. Lisäksi tutkintavankien osalta on suhteessa vankeusvankeihin sovellettava tutkintavankeuslain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa suostumuksesta säädettyä. Vaikka lähtökohta on alaikäisten pitäminen erillään aikuisista, jopa eri laitoksiin sijoittaminen, laki ei täysin ehdottomasti kiellä toiminnan järjestämistä alaikäisille ja täysi-ikäisille yhdessä. Tätä on pidetty tietyn edellytyksin mahdollisena myös kansainvälisissä suosituksissa⁷. Voi tietysti olla, että jo ryhmän riittävän pieni koko, keskittymisrauhan takaaminen tai muut tämän kaltaiset seikat estävät muut kuin alaikäisten omat opetusryhmät. Vankilan on kuitenkin lain mukaan mahdollista arvioida alaikäisen etua yksittäistapauksellisesti. Tällöin on huomioitava muun muassa riittävä valvonta.

Helsingin vankilan toimittamien kommenttien mukaan tarkastuksen jälkeen alaikäinen vanki oli ollut sijoitettuna toimintaan (lukio-opetus pienryhmässä) aikuisten vankien kanssa. Tällöin asiasta oli keskusteltu sekä huoltajien että lastensuojelun kanssa ja nimenomaisesti arvioitu lapsen etuun liittyviä seikkoja.

Lisäksi **tarkastuksen aikana käydyissä keskusteluissa** tuli esiin muun muassa seuraavaa.

Vankiterveydenhuollon yksikkö on linjannut, että alaikäisillä on mahdollisuus saada nikotiinikorvaushoitoa. Vankilan henkilöstö piti tätä myönteisenä.

Lastensuojelun toiminnan taso ja yhteistyö vankilan kanssa vaihteli suuresti. Huonoimmillaan lastensuojelun asiakkuutta ei ollut avattu vankilassa olevalle alaikäiselle. Vankien kanssa keskusteltaessa tuli esiin, että oman lastensuojelun sosiaalityöntekijän henkilöllisyys ei ollut vangin tiedossa.

Helsingin vankilasta oli sijoitettu kaksi alaikäistä vankeusvankia valvottuun koevapauteen lastensuojelulaitokseen, mutta kummankin koevapaus oli katkennut päihteiden käytön takia.

Vangit kertoivat henkilökunnan pääosin käyttäytyvän vähintään asiallisesti. Erityisesti kiitettiin osaston B13 rikosseuraamusesimestä. Tyytymättömyyttä oli vain joidenkin yksittäisten virkamiesten osalta.

⁷ Any child held in prison should be kept separately from adults (Rule 35.4). However, the EPR [the European Prison Rules] identify a potential exception to this rule if it is determined that such separation would be against the child's best interests. The EPR recognize that this would apply in rare cases only, for example, where only one child is held in an adult prison, it may be determined that the benefits of spending some time with adults may outweigh the negative impacts of isolation. Children should never be accommodated with adults, rather they may be permitted to spend some out-of-cell time together or participate in joint activities supervised by prison staff. In such cases, safeguarding measures must be in place to protect children from any harm (Guidance document on the European Prison Rules (2023), s. 30)

AOA halusi ottaa esiin vielä ulkoilua ja liikuntaa koskevat säännökset ja suositukset.

Kotimainen lainsäädäntö edellyttää mahdollisuutta ulkoilla päivittäin tunnin verran. Tämä tietävästi toteutuukin vankiloissa käytännössä aina. Kansainväliset suositukset sisältävät kuitenkin nuorten osalta suuremman määrän ulkoilua ja liikuntaa päivittäin. Suositeltu vähimmäismäärä on kaksi tuntia⁸. AOA:n mukaan tähän tulisi pyrkiä myös Helsingin vankilassa. Huomioon on otettava, että laissa edellytetään vankilan järjestävän lakisääteisen ulkoilun lisäksi myös vapaa-ajantoimintaa, johon erilaiset liikuntamahdollisuudet luetaan.

Ulkoilijoiden pitää myös pystyä suojautumaan sateelta, joten ulkoilupihoilla tulisi olla riittävän suuri suojaava katos tai tarjolla tulisi olla sadevaatetus. Lisäksi ulkoilualueella tulisi olla istuimia. Mahdollisuutta suojautua sateelta ulkoilun aikana käsitellään tarkemmin koko vankilan tarkastuksesta laadittavassa pöytäkirjassa.

AOA kiinnitti huomiota myös tapaamisten keston ja määrään kansainvälisiin suosituksiin verrattuna. Mahdollisuus tavata vierailijoita valvotusti oli osastolla B13 lauantaisin 45 minuutin ajan ja osastolla E12 sunnuntaisin 45 minuutin ajan. Kaikkia vankeja koskeva tapaamisaikasuositus on vähintään tunnin verran kerran viikossa, mutta alaikäisten osalta suositellaan tuntia pidempää aikaa viikoittain⁹.

⁸ - Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille antama suositus Rec(2008)11 seuraamusten tai toimenpiteiden alaisia nuoria rikoksentekejiä koskevista eurooppalaisista säännöistä; sääntö 81. Kaikkien vapautensa menettäneiden nuorten on annettava harrastaa liikuntaa päivittäin vähintään kahden tunnin ajan, joista sään salliessa ainakin yksi tunti ulkoilmassa (epävirallinen käänös).

- 24th General Report of the European Committee for the Prevention of Torture; Paragraph 108; Physical exercise should constitute an important part of the juveniles' daily programme. All juveniles should be allowed to exercise regularly, for at least two hours every day, of which at least one hour should be in the open air and, preferably, considerably more. Outdoor exercise yards should be spacious and suitably equipped to give juveniles a real opportunity to exert themselves physically; they should also be equipped with shelter against inclement weather.

- Myös CPT (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment; Eurooppalainen kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen komitea) on Viroon vuonna 2023 tekemällään käynnillä ottanut kantaa siihen, että kaikille nuorille vangeille tulisi tarjota päivittäin mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen ainakin kahden tunnin ajan (The CPT recommends that steps be taken to ensure that all young prisoners are offered the possibility of daily outdoor exercise of at least two hours. (CPT/Inf (2024) 26

⁹ - 24th General Report of the European Committee for the Prevention of Torture; Paragraph 123; Juveniles should benefit from a visiting entitlement of more than one hour every week, and they should also be able to receive visits at weekends. Short-term visits should be allowed, as a rule, under open conditions.

- CPT on myös Viroon vuonna 2023 tekemällään käynnillä ottanut kantaa tapaamisiin: The Committee must reiterate that all prisoners (whether sentenced or on remand), irrespective of the regime, should benefit from a visiting entitlement of at least one hour every week. Further, juveniles should benefit from a visiting entitlement of more than one hour every week (CPT/Inf (2024) 26.

Helsingin vankila totesi 24.2.2025 toimittamissaan **kommenteissa** pitävänsä tarkastuspöytäkirjan luonnoksessa todettua tarkoituksenmukaisena kyseisen vankiryhmän perhesuhteiden ylläpitämisen näkökulmasta. Helsingin vankilan mukaan olisi tarkoituksenmukaista myös, että alaikäisten vankien valvottujen tapaamisten kesto olisi yhteneväinen kaikissa muissakin vankiloissa, joihin sijoitetaan alaikäisiä vankeus- ja tutkintavankeja.

5 VUODEN 2024 ERITYISTEEMA

Eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnan erityisenä teemana vuonna 2024 on digitalisoituva julkinen hallinto ja perusoikeudet.

Alaikäisillä, kuten muillakin vangeilla ja tutkintavangeilla, on mahdollisuus hakea lupaa internetin käyttöön ja sähköpostin käyttöön (vankeuslaki 12 luku 9 ja 9 a §, tutkintavankeuslaki 8 luku 7 a ja 7 b §). Säännöksiä on pidetty vanhentuneina ja oikeusministeriön asettama työryhmä on esittänyt niihin muutoksia. Tällä hallituskaudella uudistukset eivät ilmeisesti kuitenkaan etene.

Tarkastajille syntyneen käsityksen mukaan alaikäisten vankeusvankien osaston rikosseuraamusesimies oli kannustanut nuoria käyttämään heille myönnettyä internetlupaa, mutta kiinnostus oli ollut vähäistä, mahdollisesti, koska suljetusta vankilasta voi päästä lähinnä vain erilaisille asioiden hoidon mahdollistaville internetsivustoille.

Tapaamisia voidaan järjestää videoyhteyden välityksellä (vankeuslaki 13 luku 13 § ja tutkintavankeuslaki 9 luku 10 §). Tarkastajille jäi käsitys, että tämä toimi ainakin alaikäisten vankeusvankien osalta hyvin.

Ongelmaksi koettiin, ettei opinto-ohjaajilla ollut pääsyä kaupungin oppilashallintojärjestelmään (Wilma) eivätkä vangit voineet käyttää Opintopolku-palvelua.

6 LOPPUKESKUSTELU

Loppukeskustelussa käsiteltiin muun muassa valvontahenkilökunnan ja erityisohjaajien riittämätöntä määrää. Yksikönpäällikön mukaan valvontahenkilöstöä pitäisi olla 25 % enemmän. Erityisohjaajien vaihtuvuus on ollut suurta. Alaikäisten osastoille on osoitettu kolme erityisohjaajan virkaa, joista kolmanteen oltiin saamassa viranhaltija. Esiin tuli myös, että rikosseuraamustyöntekijöiden virkoja on täyttökiellon vuoksi täyttämättä useita.

Vankilan johto toi edelleen loppukeskustelussa esille muun ohella, että erityisohjaajien määrä on nuorille täysin riittämätön ja kulloinenkin vankimäärä vaikuttaa suoraan kunkin nuoren saamaan yksilöopetuksen määrään. Loppukeskustelussa selvänä väliinpuotoajaryhmänä mainittiin ne 17 vuotta täyttäneet, joilla perusopetus oli vielä kesken.

7 PÄÄASIALLISET HAVAINNOT JA KANNANOTOT TIIVISTETTYINÄ

AOA totesi kootusti alaikäisten tilanteesta Helsingin vankilassa seuraavaa.

Osastojen B13 ja E12 ulkoiset puitteet olivat karut ja vaikutelma osastoilla oli hyvin suljettu. Lisäksi osaston B13 ulkoilupiha oli rakennuksen ja aidan ympäröimä siten, että horisontaalista näkymää pihan ulkopuolelle ei ollut. Omaehtoisen vapaa-ajantoiminnan mahdollisuudet osastojen tiloissa olivat huonot.

Henkilökunnan riittämätön määrä oli työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin kannalta ongelma. Lisäksi se vaikutti suoraan vankien ja tutkintavankien ajankäyttöön ja toimintaan.

Sellin ulkopuolista aikaa ja mielekästä toimintaa oli osastolla B13 niin vähän, että alaikäisten vankien tilanne, sekä kokonaisuutena että vankeuslain 8 luvussa tarkoitetun toiminnan ja 11 luvun mukaisen vapaa-ajantoiminnan suhteen, ei ollut hyväksyttävä.

Alaikäisten tutkintavankien osastolle E12 ei tulisi sijoittaa muita kuin alaikäisiä tutkintavankeja. Pöytäkirjaluonnokseen Helsingin vankilasta saadun kommentin mukaan henkilökuntaa on sittemmin ohjeistettu, että alaikäisten (tutkinta)vankien osastolle ei missään olosuhteissa saa asuttaa aikuisia vankeja.

Sekä tutkintavankien kohtelun että tuomioistuimen määräämien yhteydenpitorajoitusten noudattamisen kannalta on ongelmallista, jos samalle osastolle joudutaan sijoittamaan sellaisia tutkintavankeja, joilla on toisiinsa nähden yhteydenpitorajoituksia.

Henkilökunnan vähäinen määrä vaikeuttaa sosiaalisten kontaktien järjestämistä niille tutkintavangeille, joita tulee yhteydenpitorajoitusten takia pitää kokonaan erillään muista tutkintavangeista.

Osastolla E12 opetuksen, muun ohjatun toiminnan ja vapaa-ajan toiminnan päivittäinen ja viikoittainen määrä tutkintavankia kohti oli vähäinen. Tähän vaikuttavat ilmeisesti sekä henkilökunnan puute, vanhan vankilan rakenteellisesti epätarkoituksenmukaiset tilat että se, voivatko osastolla kulloinkin olevat alaikäiset toimia yhtenä ryhmänä.

Vankien toisistaan kirjoittamat loukkaavat tekstit tulee poistaa. Pöytäkirjaluonnokseen Helsingin vankilasta saadun kommentin mukaan asiassa oli ryhdytty toimiin.

Alaikäisten vankien ja tutkintavankien yhteinen näkemys oli, että ruoan määrässä oli toivomisen varaa. Lain ja kansainvälisten suositusten mukaan ruoan määrän on oltava riittävä. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilölliset tarpeet on huomioitava. Pöytäkirjaluonnokseen Helsingin vankilasta saadun kommentin mukaan ruoan määrää oli lisätty. Ruoka toimitetaan kuitenkin alaikäisten osastoille edelleen valmiiksi pakattuina yksittäisinä annoksina.

Kansainvälisten suositusten mukaan vapautensa menettäneiden nuorten on annettava harrastaa liikuntaa vähintään kahden tunnin ajan päivittäin.

Tapaamisten kesto, 45 minuuttia kerran viikossa, on alle kansainvälisten suositusten, joiden mukaan alaikäisille pitäisi järjestää mahdollisuus yhtä tunti pidempään viikoittaiseen tapaamiseen.

AOA:lla ei ollut aihetta epäillä, etteikö Helsingin vankilan henkilökunta pyrkisi lain ja kansainvälisten suositusten noudattamiseen. Alaikäisten vankien ja tutkintavankien huolestuttavaan ja epätyytyttävään kohteluun vaikuttavat AOA:n käsityksen mukaan ainakin henkilökunnan riittämätön määrä, vanhan vankilan epätarkoituksenmukaiset tilat ja vankilan yliasutus.

8 HELSINGIN VANKILAN ILMOITAMAT ERÄÄT TARKASTUKSEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Kommentoidessaan pöytäkirjaluonnosta Helsingin vankilan esitti 24.2.2025 lisäksi seuraavaa.

Helsingin rikosseuraamuskeskuksen toimeenpanosuunnitelmaan on tehty seuraavat kirjaukset koskien Helsingin vankilalle asetettuja keskeisiä tavoitteita vuodelle 2025:

Helsingin vankilassa tullaan vuoden 2025 aikana toteuttamaan alaikäisille tarkoitettujen asuinosaosastojen rakenteelliset muutokset (alaikäisten vankeusvankien osaston ja alaikäisten tutkintavankien osaston muuttaminen saman asuinrakennussiiven tiloihin). Järjestelyn avulla on mahdollista huomattavasti parantaa alaikäisille tarkoitettujen toimintojen järjestämisen edellytyksiä unohtamatta kyseisen, erittäin vaativan vankiryhmän kanssa työskentelevän henkilöstön turvallisuutta ja työssä jaksamista.

Sen lisäksi ja Helsingin vankilan käytettävissä olevien tietojen perusteella, Rikosseuraamuslaitoksessa parhaillaan päivitetään Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtajan 22.11.2021 antamaa päätöstä (diaarinumero 12/280/2021) muun muassa alaikäisille tarkoitettujen vankipaikkojen valtakunnallisesta jakautumisesta niin, että uudistettu päätös on tarkoituksena antaa huhtikuussa 2025. Viikon 7/2025 aikana kyseistä päätöstä valmistelevat tahot ovat myös saattaneet Helsingin vankilan tietoon alaikäisten vankeusvankien määrän nopean valtakunnallisen kasvun, minkä johdosta Helsingin vankilassa tehdään seuraavat muutokset koskien alaikäisten vankien osastoja jo 1.3.2025 lukien: asuinosaosto B13 tulee toimimaan neljäpaikkaisena alaikäisten tutkintavankien osastona ja vastaavasti asuinosaosto E12 tulee toimimaan kuusipaikkaisena alaikäisten vankeusvankien osastona kyseisestä päivämäärästä lukien.

Helsingin vankila niin ikään tiedostaa, että edellä esitettyjen muutosten avulla on erittäin haastava saavuttaa tarkoituksenmukaisia tuloksia alaikäisille tarkoitettujen toimintojen kehittämisessä. Näin ollen vankila myös yhtyy seuraavaan tarkastuspöytäkirjan luonnoksen kirjaukseen:

Helsingin vankilan on ilmeisen vaikea kehittää toimintaa pelkästään omin toimin. Ongelma koostuu ainakin henkilökunnan puutteesta, vanhan vankilan rakenteellisesti epätarkoituksenmukaisista ja epäviihtyisistä tiloista sekä siitä, pystyvätkö vankilaan kulloinkin sijoitetut alaikäiset toimimaan yhtenä ryhmänä. Henkilökunnan osalta kyse ei ole vain valvontahenkilökunnan liian vähäisestä määrästä vaan myös erityisohjaajien ja muunkin erityishenkilöstön työmäärästä ja -ajasta. Lisäksi ulkopuolisten toimijoiden asiantuntija-apu oli määräaikaista, mahdollisesti projektiluonteista, ja määrältään melko vähäistä sekä ilmeisesti riippuvaista järjestöjen ja muiden toimijoiden kulloisestakin määrärahatilanteesta.

Kuitenkin ja ottaen huomioon myös se, että vuoden 2025 aikana Helsingin vankilan käytettävissä olevat henkilöstöresurssit eivät ole ainakaan lisääntyneet, vankila silti pitää kokeilun arvoisena edellä Helsingin rikosseuraamuskeskuksen toimeenpanosuunnitelmassa mainittua, alaikäisille tarkoitettujen asuinostojen rakenteellisten muutosten suunnittelua ja mahdollista toteuttamista.

Kommenteista kävi ilmi myös, että 24.2.2025 Helsingin vankilassa olivat olleet "jäädytettyinä" seuraavat virat: yksi rikosseuraamustyöntekijän virka, yksi ohjaajan virka ja yksi erityisohjaajan virka.

9 TOIMENPITEET

Apulaisoikeusasiamies saattaa havaintonsa ja kannanottonsa Helsingin vankilan, Helsingin rikosseuraamuskeskuksen sekä Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen vastuualueen johtajan ja Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikön tietoon ja toiminnassa huomioon otettaviksi.

Helsingin vankila on kommentoinut apulaisoikeusasiamiehen havaintoja ja kannanottoja laajasti jo pöytäkirjaluonnoksen perusteella. Apulaisoikeusasiamies varaa Helsingin vankilalle vielä tilaisuuden haluttaessa, viimeistään 13.6.2025, ottaa kantaa tähän lopulliseen pöytäkirjaan.

Apulaisoikeusasiamies pyytää Helsingin rikosseuraamuskeskusta, Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikköä sekä operatiivista vastuualuetta ilmoittamaan viimeistään 13.6.2025, mihin toimenpiteisiin havainnot ja kannanotot ovat antaneet aiheita.

Pöytäkirja lähetetään tiedoksi myös opetus- ja kulttuuriministeriölle, oikeusministeriölle sekä lapsiasiavaltuutetulle.

LIITTEET

LIITE 1: OIKEUSOHJEITA JA SUOSITUKSIA

Perustuslain (PL) 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Säännöksessä vahvistetaan, että perusoikeudet kuuluvat myös lapsille yhtäläisesti.

PL 16 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. PL 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Tutkintavankeuslain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan alle 18-vuotias tutkintavanki on pidettävä erillään aikuisista tutkintavangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

Vankeuslain 5 luvun 2 §:n mukaan alle 18-vuotias vanki on pidettävä erillään aikuisista vangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

Tutkintavankeuslain 1 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan alle 21-vuotiaina rikoksensa tehneiden nuorten tutkintavankeutta toimeenpantaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota vangin iästä ja kehitysvaiheesta johtuviin tarpeisiin. Vastaavasti on meneteltävä vankeuslain 1 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan alle 21-vuotiaina rikoksensa tehneille nuorille tuomittua vankeutta täytäntöönpannaessa. Lisäksi kaikki muu tutkintavankeuslaissa ja vankeuslaissa oikeuksista ja kohtelusta säädetty koskee luonnollisesti myös alaikäisiä.

Vankeuslain 8 luvun 8 §:ssä säädetään, että vanki voi osallistua vankilassa tai sen ulkopuolella järjestettävään koulutukseen. Koulutukseen osallistumisesta vankilan ulkopuolella noudatetaan, mitä 9 ja 10 §:ssä säädetään. Rikosseuraamusalue tai vankila sopii vankilassa toteutettavasta tutkintoon johtavasta tai muusta koulutuksesta koulutuksen järjestäjien kanssa. Vankilassa järjestettävässä koulutuksessa noudatetaan lisäksi soveltuvin osin, mitä asianomaisesta koulutuksesta yleisesti säädetään. Vangille, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää, on annettava tilaisuus sen suorittamiseen. Vangin opintoja on ohjattava ja tuettava sekä opiskelumenestystä seurattava. Koulutuksesta annettavasta todistuksesta ei saa ilmetä, että opintoja on harjoitettu vankilassa.

Lain tasoisena voimassa olevan **YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen** (LOS) 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Artiklan 2 kohta turvaa lapselle oikeuden hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon.

LOS 28 artiklassa tunnustetaan jokaisen lapsen oikeus saada opetusta. Artiklassa sopimusvaltiot sitoutuvat ryhtymään toimenpiteisiin koulunkäynnin säännöllisyyden edistämiseksi ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi.

LOS 37 artiklan c) kohdan mukaan vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta on kohdeltava inhimillisesti ja kunnioittaen synnynnäistä ihmisarvoa ottaen huomioon hänen ikäistensä tarpeet.

Lapsen oikeuksien komitea painottaa yleiskommentissaan nro 24 (2019) lapsen oikeuksista rikosoikeusjärjestelmässä (CRC/C/GC/24, kohta 95), että kaikissa vapaudenriistotapauksissa jokaisella lapsella on oikeus hänen tarpeisiinsa ja kykyihinsä soveltuvaan koulutukseen, joka on suunniteltu valmistamaan häntä yhteiskuntaan paluuseen, mukaan lukien kokeiden suorittamiseen. Lisäksi jokaisen lapsen tulisi tarvittaessa saada ammatillista koulutusta, joka todennäköisesti valmentaa häntä tulevaan työelämään.

Lapsen oikeuksien komitea antoi 2.6.2023 Suomelle suosituksensa (CRC/C/FIN/CO/5-6), jotka koskevat Suomen yhdistettyä viidettä ja kuudetta määräaikaisraporttia lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanosta sekä valinnaisia pöytäkirjoja. Loppupäätelmissään komitea esitti huolensa (kohta 40) säilöönottotiloissa annettavan opetuksen puutteellisuudesta. Komitea suositteli (kohta 41, c ja f), että Suomi varmistaa, ettei lapsia pidetä eristettyinä tutkintavankeuden aikana, tarjoaa järjestelmällisesti pitkäaikaisia palveluja lapsille, joita pidetään vapautensa menettäneinä, ja varmistaa säilöönottotiloissa annettavan opetuksen laadun.

YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 10 artiklan 3) kohdan mukaan vankeinhoitojärjestelmän on suotava vangeille sellainen kohtelu, jonka olennaisena tarkoituksena on heidän parantamisensa sekä heidän yhteiskunnallisen asemansa palauttaminen. Nuorisorikolliset on pidettävä erillään aikuisista ja heille on annettava heidän ikänsä ja oikeudellisen asemansa mukainen kohtelu.

Vankien ja tutkintavankien kohtelusta on useita **kansainvälisiä suosituksia**, joihin myös Suomi on sitoutunut.

Muun muassa Euroopan neuvoston ministerikomitean on antanut jäsenvaltioille suosituksen Rec(2006)2-rev eurooppalaisista vankeinhoitosäännöistä.

Eurooppalaisissa vankeinhoitosäännöissä todetaan vangituista lapsista seuraavaa.

35.1 Jos alle 18-vuotiaita lapsia pidetään poikkeuksellisesti vangittuna aikuisille tarkoitettussa vankilassa, viranomaisten on varmistettava, että kaikille vangeille tarjolla olevien palveluiden lisäksi alaikäiset vangit voivat käyttää sosiaalisia, psykologisia ja kasvatukseen liittyviä palveluja, pääsevät uskonnolliseen ohjaukseen ja virkistätymisohjelmiin tai niitä vastaaviin toimintoihin, joita yhteiskunta tarjoaa lapsille.

35.2 Jokaisen alaikäisen ja oppivelvollisuusikäisen vangin on päästävä perusopetukseen.

35.3 Vankilasta vapautuville lapsille on järjestettävä lisätukea.

35.4 Jos lapsia pidetään vangittuna vankilassa, heidät on pidettävä vankilan osassa, joka on erillään aikuisten käytössä olevasta osasta, jollei tämän katsota olevan lapsen etujen vastaista.

Lisäksi **alaikäisten vapautensa menettäneiden kohtelusta on nimenomaisia suosituksia**. Esimerkiksi Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille antamassa suosituksessa Rec(2008)11 seuraamusten tai toimenpiteiden alaisia nuoria rikoksentekejiä koskevista eurooppalaisista säännöistä todetaan muun muassa seuraavaa (epävirallinen käännös).

50.1. Vapautensa menettäneille nuorille on taattava erilaisia mielekkäitä toimintoja ja interventioita, jotka perustuvat yksilölliseen kokonaissuunnitelmaan, jonka tavoitteena on edetä asteittain kohti vähemmän rajoittavia järjestelyjä, vapautteen valmistautumista ja yhteiskuntaan sopeuttamista. Toimintojen ja interventioiden on edistettävä nuorten fyysistä ja henkistä terveyttä, itsekunnioitusta ja vastuuntuntoa ja kehittää asenteita ja taitoja, jotka ehkäisevät uusintarikollisuutta.

76.1 Kaikki interventiot on suunniteltava siten, että ne edistävät nuorten kehitystä, ja nuoria on aktiivisesti kannustettava osallistumaan niihin.

76.2. Interventioissa on pyrittävä täyttämään nuorten yksilölliset tarpeet heidän ikänsä, sukupuolensa, sosiaalisen ja kulttuurisen taustansa, kehitystasonsa ja heidän tekemänsä rikoksen mukaisesti. Toimintojen on oltava tutkimustuloksiin ja parhaisiin käytäntöihin perustuvien ja hyväksi havaittujen ammatillisten standardien mukaisia.

77. Toimintojen tavoitteena on oltava oppiminen, henkilökohtainen ja yhteisöllinen kehittyminen, ammatillinen kouluttautuminen, kuntouttaminen ja vapautteen valmistautuminen. Toimintoihin voi kuulua

- a) kouluopetusta,
- b) ammattiopetusta,
- c) työtä ja toimintaterapiaa,
- d) kansalaistaitojen harjoittelua,
- e) sosiaalisten taitojen ja suhdeosaamisen harjoittelua,

- f) aggressiivisuuden hallintaa,
- g) riippuvuuksien hoitamista,
- h) yksilö- ja ryhmäterapiaa,
- i) liikuntaa ja urheilua,
- j) korkea-asteen opintoja tai jatkokoulutusta,
- k) velkajärjestelyjä,
- l) restoratiivisen oikeuden ohjelmia ja rikoksen hyvittämistä,
- m) luovaa vapaa-ajan ja harrastustoimintaa,
- n) toimintoja laitoksen ulkopuolella yhteisössä, erilaisia poistumislupia ja
- o) vapautteen valmistautumista ja jälkihuoltoa.

78.1. Koulutus ja ammattiopetus ja tarvittaessa hoitotoimenpiteet on asetettava etusijalle suhteessa työhön.

80.1. Päiväjärjestyksen on sallittava kaikkien nuorten viettää aikaa muualla kuin makuutiloissaan niin monta tuntia päivässä kuin riittävä sosiaalinen vuorovaikutus edellyttää. Tällaista aikaa on suotavaa olla vähintään kahdeksan tuntia päivässä.

80.2. Laitoksessa on oltava tarjolla mielekäästä toimintaa myös viikonloppuisin ja vapaapäivinä.

81. Kaikkien vapautensa menettäneiden nuorten on annettava harrastaa liikuntaa päivittäin vähintään kahden tunnin ajan, joista sään salliessa ainakin yksi tunti ulkoilmassa.

Rikosseuraamuslaitoksen vankeja ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaita koskevassa **yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa** (2024) on mainittu useita alaikäisten yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä muun muassa seuraavasti.

Mikäli alle 18-vuotias päätetään sijoittaa vankilaan, hänen laitossijoitukseensa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Henkilökunnan on aina arvioitava, onko hänen etunsa mukaista osallistua toimintoihin täysi-ikäisten vankien kanssa. Parhaiten alaikäisen etu toteutuu, jos toiminnot järjestetään kehitys- ja ikätason mukaisessa ryhmässä.

Nuorille tarkoitettujen tilojen, kuten vankilaosastojen, tulee olla suunniteltu heidän tarpeitaan varten.

Nuorille tulee järjestää monipuolista ja erityisesti nuoria varten kohdennettua toimintaa.

Nuorten kanssa työskentelyssä on huomioitava verkostoituminen ja kokonaisvaltaisten palvelujen järjestäminen. Erityisesti huomioita on kiinnitettävä opinto- ja ammatinvalinnanohjaukseen.

- Viranomaisten on varmistettava, että vangeille tarjolla olevien palveluiden lisäksi alle 18-vuotiaille vangeille on järjestettävä sosiaalista ja psykologista tukea.
- Nuorten paluuta yhteiskuntaan on edistettävä aktiivisesti sekä varmistettava riittävien tukitoimien ja -verkostojen olemassaolo.

Lisäksi eräitä oikeusohjeita ja suosituksia mainitaan tarkastuspöytäkirjan tekstissä niissä asiayhteyksissä, joihin ne liittyvät.

LIITE 2: ALAIKÄISTEN (15-17V) JA NUORTEN (18-20 V) OSASTOJEN VALTAKUNNALLINEN PALVELUKARTTA (3.1.24)

TA 1 Päihteet ja riippuvuudet	TA 2 Anvot, ajattelu ja toiminta	TA 3 Arkielämän taidot	TA 4 Koulutus ja työelämän taidot	TA 5 Terveys ja hyvinvointi	TA 6 Lapset, vanhemmuus ja ihmissuhteet	TA 7 Yhteiskuntaan kiinnittyminen ja rikoksettomuus
<p>Yskiköskursteu B –oijaus Verkostoyö</p> <p>Antirippuvuudet-oijelma</p> <p>Kalkeut taake-oijelma</p> <p>Tervekussi</p> <p>Muu ukkopuolisen toimijan toteutama toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - VTH:n palvelut - Kuntien päihdepalvelut - Asukitikat ja päihdekuroutupalvelut - AA ja NA-ryhmit - Nuortasaama - Palauti - Nuorten liikki - Ukkopuoliset sipitukset <p>Kokemusasiantuntija-palvelut</p> <p>Sähköiset palvelut</p>	<p>Yskiköskursteu B –oijaus Verkostoyö</p> <p>Oijenonur</p> <p>Nepyy-valimemus</p> <p>Visi keskusteus muutoksesa (VMM) -oijelma > RNMK</p> <p>Suutunmuksen hallinta (SuTh) -oijelma</p> <p>Omaeikois en muutoksen (OMA) -oijelma</p> <p>Omaoitoisen muutoksen (OMA) -oijelma sovellettiin ystävyysoijelmassa</p> <p>Preddor</p> <p>Uusi suura -oijelma</p> <p>ATTI Aistitukirajoja työpakalaja) -oijelma</p> <p>MKK (Mnukis iitseni kanssa) -oijelma</p> <p>Psykoioipalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Myöätittuneturunmuunut terapia - Vi-avustusta <p>Hengelliset palvelut</p> <p>Muu ukkopuolisen toimijan toteutama toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - VTH:n palvelut - NERSY-kuroutupalvelut - mm. Auditsaatio - Aegredi <p>Sähköiset palvelut</p>	<p>Yskiköskursteu B –oijaus Verkostoyö</p> <p>Kotitaious- ja suunisen taidot</p> <p>- Marat</p> <p>Talouden ja rahanhkytyön taidot</p> <p>- Talous- ja valikunuuoma</p> <p>- Takuuasitio</p> <p>- Marat</p> <p>Sähköisen asistoinin taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digioijelma <p>Vapaajan ja harastetoininta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Käitendot - Masiikki - Liikunta <p>Sähköiset palvelut</p>	<p>Yskiköskursteu B –oijaus Verkostoyö</p> <p>Opiio-oijelmaisen palvelut</p> <p>- Opiio-oppimateriaalin / oppimisen tuen palvelut</p> <p>Verkostoyö</p> <p>Perusoppitus (lähoppitus + verkkokurssit)</p> <p>- Oppivelvollisille kunnan tarjoama</p> <p>Lukiokoulutus (lähoppitus)</p> <p>TUV-koulutus</p> <p>Korkeakoulutus</p> <p>Vapaan sivistystyön tarjoamat koulutukset</p> <p>- Taidokurssit, kielikurssit, digikurssit</p> <p>Ammatilliset opinnot (lähoppitus)</p> <p>Ammatilliset opinnot yhdistetyssä työkominatissa</p> <p>- Opioidisatun työtomininta</p> <p>Monia laie työpajat</p> <p>- Lukuvaino eri ympäristöissä/ eri keinoin</p> <p>Kirjapalvelut</p> <p>Muu ukkopuolisen toimijan toteutama toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työllisyyspalvelut, Kelan ammatillinen kurotus - Sitaväläimennuksen oppimistalimennus - Oijajano / Esviänuortestyö <p>Sähköiset palvelut</p>	<p>Yskiköskursteu B –oijaus Verkostoyö</p> <p>Terveysneuvonta</p> <p>- Terveysneuvonta ja -kasvatius</p> <p>- Seksuaalivauvonta</p> <p>Mielenterveysta tukevat palvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nuortepiikarien palvelut - Traunauvontien työstentely <p>Vankeuvehdyshuolto (VTH)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyö ja tukimukset kälille - Omaoijajano - Semmatissaan terveyden palvelut - Päihdeuvehdyshuolto <p>Muu ukkopuolisen toimijan toteutama toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuntien sosiaali-, tervety ja mielenterveyspalvelut - Psykoaterapia - Käläinen sektioin tervety- ja hyvinvointipalvelut <p>Sähköiset palvelut</p>	<p>Yskiköskursteu B –oijaus Verkostoyö</p> <p>- Perhe- ja lähikäliden tukemisen veritaioimunta tukemisen veritaioimunta tukemisen Verkostoyö</p> <p>- Lastensuojeluyhteistyö</p> <p>Lapset pulkeki-menetelmä</p> <p>Erinuuoiset tapauksat</p> <p>Vaiuotut tapauksat</p> <p>Vaiuotut tapauksat ei perheoioimist</p> <p>Vaiuotut vanhempi-lapsi-tapauksat</p> <p>Veritaioimist</p> <p>Veritaioimist</p> <p>Laatan vaiuotut tapauksat tunkitien uikopuolera (muun vromioisen tukiossa on.)</p> <p>Muu yhteydenpito ja yhteistyö</p> <p>- Kuntien sosiaali-, tervety- ja asumispalvelut</p> <p>Läheisten leirit</p> <p>Va rihemmuaa tukevat ryhmit ja palivat</p> <p>Sähköiset palvelut</p>	<p>Yskiköskursteu B –oijaus Verkostoyö</p> <p>- Päihdeuvehdyshuolto, kurotus ja palveluohjaus</p> <p>- Kansaalaioio</p> <p>- Yhteiskunnan toiminnan ymmärtäminen</p> <p>Verkostoyö</p> <p>- Yhteistyö lastensuojelun kanssa ml. jalkikuroto</p> <p>- Jalkikuroto</p> <p>Yhökurottaa uraamur-työidon</p> <p>Sosiaalinen kurotus</p> <p>Kokemusasiantuntija-palvelut</p> <p>Muu ukkopuolisen toimijan toteutama toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuntien sosiaali-, tervety- ja asumispalvelut <p>Sähköiset palvelut</p>

Alaikäisten (15-17v) ja nuorten (18-20v) osastojen valtakunnallinen palvelukartta (3.1.24)